Fikir, Sanat ve Edebiyat Dergisi

KAFKAOKUR*

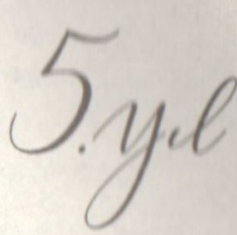
AYLIK EDEBİYAT DERGİSİ · SAYI 31 · YIL 5 · EYLÜL 2018 · 8 TL

*...ben edebiyattan ibaretim.

ISSN 2149-6242
9 772148 682004

AGATHA CHRISTIE

KAFKAOKUR
Fikir, Sanat ve Edebiyat Dergisi
"...ben edebiyattan ibaretim."
Franz Kafka

Aylık Edebiyat Dergisi | Sayı 31 - Eylül 2018 - 8 TL
kafkaokur.com · kafkadukkan.com · instagram: kafkaokur · twitter/kafkaokurdergi

İmtiyaz Sahibi: Gökhan Demir · **Yayın Yönetmeni:** Gökhan Demir · **Editör:** Merve Özdolap
Sanat Yönetmeni: Rabia Gençer · **Kapak:** Tülay Palaz · **Arka Kapak:** Zülal Öztürk
Düzelti: Fatih Cerrahoğlu · **Yayın Danışmanı:** Baran Güzel

Adres: Firuzağa Mah. Yeni Çarşı Cad. No:39/1 Beyoğlu, İstanbul
İletişim: okurtemsilcisi@kafkaokur.com

ISSN: 2148-6824 **Yayın Türü:** Yerel, Süreli Yayın
Baskı: İmak Ofset Basım Yayın Tic. ve San. Ltd. Şti.
Merkez Mah. Atatürk Cad. Göl Sok. No:1 Yenibosna, Istanbul
Tel: 444 62 18 Matbaa Sertifika No: 12351
Dağıtım: DPP: (212) 622 22 22

İllüstrasyon, Fotoğraf, Kolaj

Tülay Palaz · Rabia Gençer · Eren Caner Polat · Yeliz Akın · Caner Eker · Nurdan Uykal · İpek Kömürcü
Rabia Aydoğan · Abdullah Sarışen · Alper İstanbullu · Aysu Bekar · Erişcan Türk · Ezgi Karaata · Gizem Gündüz

Yazılar

Nermin Sarıbaş, Agatha Christie · **Ece Temelkuran,** Gürültüde Yoksullaşmak · **Aytaç Kara,** Polisiyenin Güçlü Kalemi
Merve Özdolap, Turuncu Balığı Öldürmek · **Nazlı Başaran,** Kavgasız Yangın · **Bahri Butimar,** Bir Çocuk Öldüğünde
Gonca Özmen, Havanın Hesapsızca Sarıp Sarmaladığı · **Deniz Barut,** Her Şey Sende Gizli
İsahag Uygar Eskiciyan, Çay İçin Jazz · **Selin Atalay,** Polisiye Romanlar ve Polisiye Romanlarda Cinsiyetçilik
İpek Atcan, Katil Kim? · **Oğuz Kaan Boğa,** Rönesans İnsanı ve Hamlet Üzerine · **Sumru Uzun,** Hindili Sandviç...
Gizem Demirel, Hâlinden Memnun Bir Tebessüm · **Cansu Cindoruk Ayhan,** Bargilya · **Baran Güzel,** Badem
Özgür Zirve, Filizlenen · **Ömer Okatali,** Güncemin Tarif/hsiz Sayfaları..

©Her hakkı saklıdır
Bu dergide yer alan yazı, makale, fotoğraf ve illüstrasyonlar elektronik ortamlar da dâhil olmak üzere yazılı izin olmaksızın kullanılamaz.

Doğru yoldan sapmak bir insan için ne büyük aptallık! İnsanın tek gerek-sinimi güçlü bir vicdan! Böylece tüm dünyaya kafa tutabilir ve sana müdahele etmeye çalışanlara "cehenneme kadar yolun var" diyebilirsin.

Agatha Christie

Konu: Dergi

Dergi yayın hayatımızın beşinci yılına girerken KAFKAOKUR'u yeniledik.
Daha minimal bir kapak ve iç tasarıma geçtik.
Derginin boyutunu taşınırlığını kolaylaştıracak bir hâle getirerek içeriğini güçlendirdik.
Yine yeni olarak, kullanımınızı kolaylaştıracak omega tel dikiş ile isteğiniz doğrultusunda dergilerinizi arşivleyebilmenizi veya dergilerinizle duvarlarınızı süsleyebilmenizi istedik.

Derginin ilk çıktığı zamandan bu yana köprünün altından çok sular aktı.
Değiştik, geliştik, yeri geldi direndik, özgünlüğümüzü koruduk ve öncü olduk.
Durmadan yeni hedeflere yöneldik.

Bu beş yılda bizi yalnız bırakmayan siz okurlarımıza gönülden teşekkür ederiz.

Nice beş senelere, edebiyatla beraber olabilmek umudu ile...

Gökhan Demir

Gökhan Demir

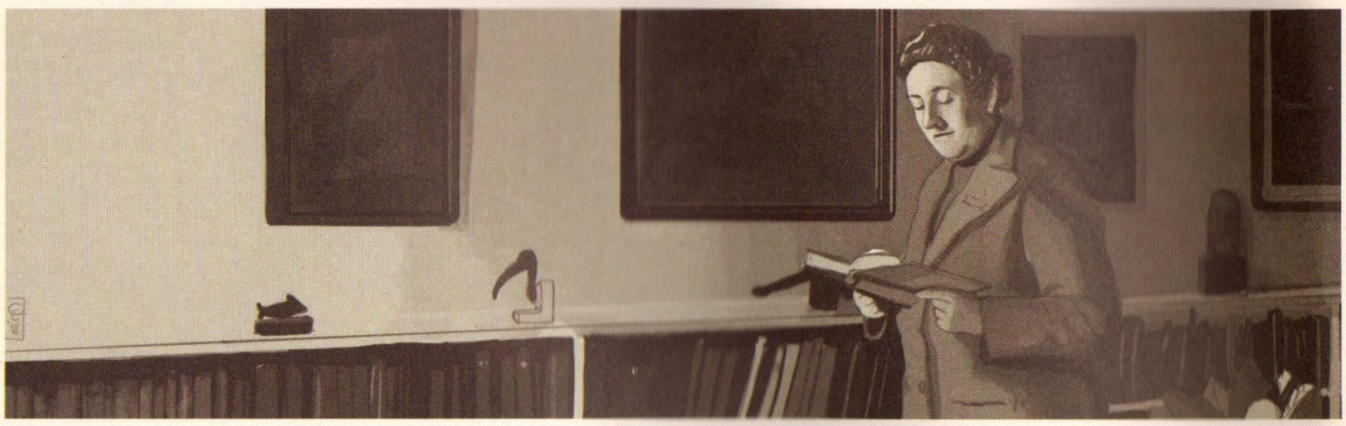
PİNA

Tüm cümlelerimi dağıtıyor.
İstediği zaman.
Sen ne dersen ben oyum,
Ben ne dersem sen o değilsin.
Üşüyorsun, üstünü örterken bile.
Ne yapmalıyım?
Yanımda kal Pina.

Tam koşacak oluyorum, omuzlarımdan çekiliyorum,
Düşürecek olan kim?
Düşecek olan ne?
Tökezliyorum ama düşmüyorum.
Özgürlüğümden...

Sizi tanımıyorum ama nasıl oluyor da hepiniz aynısınız.
Biri söylese?
Neden kim, ne nerede ve asıl nasıl?
Kötü nerede? Hep iyi?
Kimseye tahammül edemiyorum, acımasız gösteriyor bu beni.
Riyakâr, vefasız, samimiyetsiz oluşlardan,
Hiçbir şey beni korkutmuyor bundan.
Acıyorum, içten içe, içten dışa.
Ve tüm bunlar beni sürekli çevreliyor.
Uzun zamandır kaybolmuş gibiyim.
Oysa görülmek çok güzel, duyulmak çok güzel, konuşmadan da olsa.

Kalır mısın Pina?
Acıyorum Pina.

Caner Eker

Nermin Sarıbaş

AGATHA CHRISTIE

"Bazen insanın son sandığı şey aslında başlangıçtır."

1800'lü yıllarda güneş batmayan imparatorluğun kalbi İngiltere, Sanayi Devrimi sonrasında Mısır ve Hindistan'ı topraklarına bağlayarak zenginliğine zenginlik katarken ülkede her türlü dünyevi zevki hor gören, günah sayan, cinselliği bastıran muhafazakâr ve baskıcı Victoria dönemi yaşanmaktadır. Yasaklama, yok sayma ve suskunluk gibi ağır koşulların hüküm sürdüğü bu dönemin sonlarına doğru 1890 yılında İngiltere'nin Ashfield kentinde, Miller çiftinin üçüncü çocukları Agatha dünyaya gelir.

Babası Amerikalı zengin bir iş adamının oğludur. Annesi ise anneannesi tarafından yoksulluk nedeniyle teyzesine evlatlık olarak verilmiş karmaşık, etkileyici ve melankolik bir kadındır. Agatha, sıcak yuvası, koşturup durduğu bahçesi, akıllı ve sabırlı dadısı, birbirini çok seven ve iyi bir evlilikleri olan anne babasıyla mutlu bir çocukluk geçirir. Çocukluğunu ise, ***"Hayatta başınıza gelebilecek en güzel şeylerden biri mutlu bir çocukluk geçirmektir,"*** cümlesiyle özetler.

ASHFIELD YILLARI

Ashfield, Agatha'nın tüm hayatı boyunca kendine yuva olarak gördüğü tek yerdir. Evinin oyunlar oynadığı bahçesi ve her birine özel isimler verdiği ağaçları çocukluğuna dair belleğinde en çok yer etmiş şeylerdendir. Zengin hayal dünyasını dışa vurduğu, en sevdiği oyuncağı çemberi, yeri geldiğinde bir at, bir canavar veya bir trene dönüşür. Agatha, ***"Kendimi bildim bileli benim seçtiğim arkadaşlarım olmuştu,"*** derken zihninde yarattığı arkadaşlarıyla ve çemberiyle gizemli bahçesinde maceradan maceraya koşar. Agatha tüm gününü Dadıcık diye seslendiği yaşlı bakıcısıyla geçirirken her biri birbirinden farklı çekicilikte hikâyeler anlatan annesini dinlemek her zaman keyif vericidir. Annesinin işlerinden dolayı anlatmayı ertelediği hikâyeler küçük kızın zihnini sürekli meşgul ederken bu hikâyeleri kendince tamamlamaya çalışır.

Clara çocuklarının sekiz yaşından önce eğitim almalarının beyin ve göz sağlıklarını bozacağı düşüncesine kapılarak okula gitmelerine izin vermez. Ancak aklı sürekli hikâyelerle meşgul olan küçük Agatha kitapların büyülü dünyasını merak edip durur. Dadısıyla sokağa çıktığı zamanlarda mağazaların tabelalarının üzerindeki yazıları çözmeye çalışır. En sonunda bir gün "The Angel of Love" isimli kitabın adını birdenbire okuyuverir. Dadısı tedirgin bir şekilde durumu Bayan Miller'a haber verir. Clara'nın canı buna sıkılsa da belli etmemeye çalışır. Artık olan olmuştur. Ailesinin verdiği karar gereği düzenli bir resmi okul eğitimi almayan Agatha bunun yokluğunu pek hissetmez. Çünkü evinde özel dadılarla eğitim alır. Agatha beş yaşına geldiğinde Miller ailesi ilk mali krizlerini yaşar. Ailesinden gelen paranın rahatlığıyla bir işte tutunamayan Fred, babası öldükten sonra kendisine kalan kredi hesabını doğru düzgün yönetemez ve ödemelerde çok zorlanır. O dönemde buna benzer geçici maddi sıkıntı yaşayan aileler, İngiliz parasının değeri çok yüksek olduğu için konaklarını hizmetlileriyle birlikte kiraya vererek bir süreliğine Avrupa'nın ucuz bir şehrine veya Mısır gibi bir Ortadoğu

ülkesine yerleşerek para biriktirme yoluna giderler. Miller ailesi de bu krizden kurtulmak için Güney Fransa'da bir otele yerleşir.

On bir yaşına geldiğinde babasını kaybeden Agatha bu ölümden dolayı ailesinin tamamen dağıldığı hissine kapılır. Evin temeli çökmüş, ablası evlenmiş, abisi bir türlü işleri yoluna koyamadığı ve tutunamadığı için Afrika'ya gitmiştir. Annesiyle yapayalnız kaldığında kendini aile olmaktan çok orta yaşlı bir hanımla aynı evde yaşayan küçük bir kız çocuğu olarak hisseder. Hayatının bu ilk evresini geride bırakırken annesiyle birlikte kendilerine kalan mirasla geçinmek zorundadırlar. Bu süreç onlar için oldukça sıkıntılıdır. Tüm çektiklerine rağmen Ashfield'daki evlerini sattırmayan Agatha için burası onun kendini ait hissettiği tek yer, barınağı, geçmişi ve anılarla dolu hazinesidir. Babasının kaybının ardından annesini de kaybedeceğinden çok korkar ve yaklaşık iki yıl süren anksiyete nöbetleriyle boğuşur. Genç kızlık döneminde çok çekingen olan Agatha'nın kendine güvenerek yaptığı tek şey şarkı söylemektir. Opera ve piyano eğitimi almaya başlar ancak bir süre sonra sıkılarak bırakır.

Daha önce yazdıkları konusunda kendini başarılı bulmayan Agatha on sekiz yaşına geldiğinde kendini daha çok geliştirdiğine inanarak iki şiir yazar ve yazdıklarını bir dergiye yollar. Bu şiirler ona ödül getirir. Aldığı ödülün verdiği heyecanla yazmaya devam eder ancak daha çok şiir üzerine odaklanır. Bir gün hasta yatağında yatarken annesi oyalanabilmesi için Agatha'ya öykü yazmasını önerir. Bu tavsiye sonucunda ilk hikâyesini yazan Agatha kadın olduğu anlaşılırsa ciddiye alınmayacağını düşünür ve hikâyesini takma isimle çeşitli dergilere gönderir.

Yeni bir mali krizin eşiğine gelen anne kız bu kez Mısır'a giderler. Çekingen yapıdaki Agatha için Mısır'da katıldığı dans partileri özgürce kendini ifade edebildiği yerlerdir. Buradaki partiler onun için İngiltere'ye hazırlık niteliğindedir. Toplumsal cinsiyet rollerinde oldukça muhafazakâr olan annesi İngiltere'ye döndüklerinde Agatha için "sosyeteye takdim edilme" partisi düzenler. Ülkesine döndükten sonra dansa gittiği bir akşam Hong Kong'daki görevinden izne gelen genç bir subayla tanışır. Utangaç ve kendi hâlindeki Reggie daha sonraki buluşmalarında Agatha'ya evlilik teklif eder. Agatha bu teklifi kabul eder. Ancak Reggie'nin görevinden dönmesi için iki yıl beklemek zorundadır.

AŞK BEKLEMEZ

1912 yılının ocak ayında bir akşam, yirmi iki yaşındaki Agatha, Lord ve Lady Clifford'ların evinde verilen bir partiye katılır. O akşam Archibald adlı genç bir subay yanına gelerek ona birlikte dans etmeyi teklif eder. Oldum olası üniformalılara karşı bir ilgisi olan genç kız bu teklifi kabul eder. Agatha, bu uzun boylu, yakışıklı ve mavi gözlü adamdan çok etkilenir. Bekleyeceğine dair söz verdiği Reggie'ye yazdığı mektubunda hayatında bir başkası olduğunu ve onunla evleneceğini yazar.

Daha önce ilk yardım dersleri alan Agatha 1914 yılında savaşın başlamasıyla birlikte gönüllü hemşireliğe başlar. Archie ordudaki görevine geri dönmek zorunda kalır. Herkesi saran ölüm korkusu genç âşıkları da etkiler bu nedenle Archie izne geldiğinde yıldırım nikâhıyla evlenirler. Agatha, Christie soyadını alır.

Hemşirelik yapmaya devam eden Agatha bir yandan da eczanede çalışır. Ve ilk kez dedektiflik hikâyesi yazma fikri de burada aklına gelir. Kafasında kurduğu bir hikâyeyi tamamlayabilmek için şehir dışında bir otelde inzivaya çekilir. Parmakları acıyana kadar yazar, kimseyle konuşmaz.

ASHFIELD'DEN AYRILIŞ

Savaş sonrasında ordudan istifa eden Archie ve Agatha Londra'da küçük bir eve taşınırlar. Burada kızları Rosalind dünyaya gelir. Maddi sıkıntılar yaşayan genç çiftten Archie, Ashfield'in satılmasını önerir ancak Agatha buna karşı çıkar. Bunun üzerine Archie karısına

Caner Eker

yeni bir kitap yazmasını ve para kazanmasını önerir. Kendisi de deniz ticareti ile uğraşan bir şirketten iş teklifi alır. Bu teklif sayesinde bir yıl boyunca dünyayı gemiyle dolaşacaklarını öğrenen ikili teklifi sevinçle kabul ederler. Rota önce Güney Afrika'ya, Cape Town'a çevrilir. Agatha dağları, şeftalileri, güneş ışığı ve denizinden etkilendiği bu ülkeyi çok sever. Afrika'dan sonra Avustralya'ya giderler. Avustralya'dan Tazmanya'ya, Yeni Zelanda'ya ve oradan da Hawaii'ye geçerler. Paraları bitmek üzere olan çiftin daha sonraki gezileri yarı aç yarı tok devam eder. Kanada'ya, oradan da New York'a geçerler.

AGATHA ON BİR GÜN ORTADAN KAYBOLUR

Tüm paralarını bu seyahatte harcayan çift parasız kalır. Para kazanabilmek için kitap yazmaya başlayan Agatha'nın şansı bu sefer yaver gider ve Amerikalı bir yayıncıdan kitabının basılması teklifini alır. Bu onun için dönüm noktası olur. Artık yazdıklarından iyi paralar kazanmaya başlar. Arabaların yeni yeni trafiğe çıktığı bu dönemde maddi olarak iyice güçlenen Agatha kendisine bir araba alır. Yüksek sosyetenin yaşadığı bir bölgeden de büyük ve güzel bir ev alırlar. Eski sahiplerine iyi gelmeyen bu evin kendilerine de hayır getirmeyeceğine inanan Agatha'nın kehanetleri bir bir gerçekleşir. Archie golf bağımlısı olur ve evden uzaklaşmaya başlar. Aralarındaki sevgi ve arkadaşlık ilişkisi giderek azalır. O sıralarda Agatha'nın annesi hayatını kaybeder. Ashfield'daki eve giden Agatha'yı sorunlardan kaçma eğiliminde olan Archie yalnız bırakır. Sonrasında da kocasının hayatında bir başkası olduğunu öğrenir.

1926 yılının 3 Aralık Cuma gecesi kocasının aşkı Nancy Neele'in de aralarında olduğu bir grupla dışarı çıktığını öğrenen Agatha oradan uzaklaşır. Ertesi sabah arabası yol kenarında terk edilmiş bir hâlde bulunur. Polis onun intihar etmiş olabileceğini öne sürer. Beş yüz polis ve on beş bin gönüllü Agatha'nın cesedini bulabilmek için tüm ülkeyi karış karış arar. Gazeteler bu haberi manşetlere taşır. Hatta 7 Aralık 1926 tarihli *Daily News* gazetesi Agatha'ya ne olduğu ile ilgili soruların cevaplarını bulan kişiye yüz pound ödül vereceğini yazar. Tüm İngiltere nefesini tutmuş beklemektedir. Archie'nin karısını öldürdüğüne dair dedikodular bile çıkar.

4 Aralık sabahı Yorkshire, Harrogate'deki Hydro Oteli'ne elinde küçük bavuluyla üzgün ve yorgun genç bir kadın gelir ve bir oda ister. Resepsiyonist adını sorduğu kadından Nancy Neele yanıtını alır. Agatha kocasının aşkının ismiyle otele kaydını yaptırmıştır. Daha sonra bu durumu, ***"Acıyı hissetmekten korkan beyin, büyük olasılıkla hafıza kaybına uğramıştı,"*** diye itiraf eder. Hydro

Oteli'nde kalan Agatha tüm gün odasından çıkmaz. Sadece öğleden sonraları otelin oturma salonuna kitap okumaya iner. Oda hizmetlilerinden biri bir gün otelin müdürünün karısına gazetelerde gördüğü fotoğraflardaki kadının otelde kalan bir kadına çok benzediğini söyler. Ne yapacaklarını bilemezler ve sessiz kalmaya karar verirler. Ancak akşamları canlı müzik yapan Bop Tappin ve Bop Leeming onun Agatha Christie olduğunu anlarlar ve ertesi gün doğruca polise giderek durumu ihbar ederler. Archie polisin kendisini haberdar etmesiyle 14 Aralık akşamı Hydro Oteli'ne gider. Karısı okuma salonundan çıkmak üzeredir. "Merhaba Agatha," der. Agatha kocasını hiç tanımamış gibi kuru bir selam verir. Çok sevdiği bu adam, artık başkasını tercih etmiştir. Agatha'nın tüm çabaları boşa gider ve ayrılırlar.

AGATHA CHRISTIE'NİN SEYAHATLERİ VE MAX MALLOVAN İLE TANIŞMASI

Yaşadıklarından yorulan ünlü yazar seyahat etmenin kendisine iyi geleceğini düşünür. Tek başına, her şeyden uzaklaşmak ister. Nereye gideceğini bilmeyen Agatha'ya bir arkadaşı Bağdat'tan övgüyle söz eder. Bunun üzerine Orient Express'ten İstanbul-Şam-Bağdat hattına bilet alır. Tren yolculuklarını oldum olası çok seven yazarın ilk durağı İstanbul olur. Trende tanıştığı Hollandalı bir mühendis ona kalabileceği yerleri söyler, dikkat etmesi gereken şeyleri anlatır. İstanbul'u çok iyi bilen bu mühendis güvenilir bir rehberle anlaşarak yazarı gezdirir. Türkiye'den Bağdat'a giderken Toroslar üzerinde gördüğü Kilikya Kapısı'ndan çok etkilenir. İngiltere'den birlikte yola çıktığı ve trende arkadaş olduğu kişilerle Bağdat'ta karşılaşan Agatha'yı bu kişiler güvenli bir otele yerleştirirler. Heyecanla görmeyi arzu ettiği Ur kentindeki kazıları ziyaret eder. Bu gezisinde ilk defa zaman kavramı üzerine enikonu düşünür ve seyahate çıkmasına neden olan şeylerin hiçbir öneminin kalmadığını fark eder. Evine geri döndüğünde artık hiçbir şey eskisi gibi değildir. En kısa zamanda yeniden yola koyulur. Bu sefer önce Ur kentine, sonra Suriye ve ardından Yunanistan'daki Delphi antik kentine gitmeye karar verir. Ur'a vardığında kazı yardımcısı Max ile tanışır. Oradaki gezisi boyunca kendisine eşlik eden bu arkeolog Agatha'ya tüm mekânların tarihini bir bir anlatır. Centilmen, nazik ve kendisinden bir hayli genç olan bu İngiliz arkeolog Agatha'yı çok etkiler. Bir sohbetleri sırasında yeğeninin arkadaşı olduğunu öğrenir ve kendini kötü hisseder. Ancak aşkın büyüsüne engel olamaz. Birlikte çok iyi vakit geçirdiği bu adamla ikinci evliliğini yaptığında Agatha kırklarında olgun bir kadın, Max ise henüz yirmilerinde genç bir erkektir. Evlendikten sonra yeniden yollara düşen ikili birçok yeri gezer.

"İnsanın hakikati olduğu gibi kabul edecek cesareti olmalıdır. Bu cesaret olmazsa, hayatın da anlamı kalmaz."

Londra'ya geri döndüklerinde Agatha yazmaya devam etmektedir ama hâlen kendini bir yazar olarak görmez. Bir mesleğin mutlak gelir anlamına geldiğini ve yazarlık gelirinin kendisine göre olmadığını düşünür. Ama yine de yeni evlerinde kendisine bir çalışma odası hazırlar. Çalışma odasında piyanosu, büyük bir çalışma masası, koltuğu, daktilosu ve rahat bir kanepesi olan Christie, İkinci Dünya Savaşı'nda evi bombalanana kadar bu odanın keyfini çıkarır. Daha sonra taşındıkları evde yine eskisi gibi yemek masasında ya da lavabo kenarlarında yazmaya çalışır.

Max Oxford'u çok sevdiği için oraya taşınırlar. Ellili yaşlarına geldiğinde nihayet kendini bir yazar olarak görmeye başlayan Agatha her gün düzenli olarak yazar. O dönem İkinci Dünya savaşı çıkar. Max Londra'da hava kuvvetlerine katılır. Agatha da Birinci Dünya Savaşı sırasında yaptığı gibi yeniden hemşirelik yapmaya başlar. Savaş koşullarının ağırlığı ve ölümle her an burun buruna yaşamak insanlar için öyle olağan hâle gelmiştir ki sanki daha önce savaşın var olmadığı bir dünya hiç olmamıştır. Bu koşullarda Agatha'yı rahatlatan tek şey oyuncu arkadaşlarıyla görüşmektir. Sanat ve tiyatrodan konuşmak bir nebze de olsa onu savaşın karamsarlığından uzaklaştırmaktadır. Savaşın acılarına dayanabilmek için sürekli yazar. Onun bu dönemdeki yazma süreci tüm dünyada tanınmasını sağlarken okurları da savaşın yarattığı o karanlık tabloyu zihinlerinden uzaklaştırabilmek için onun eserlerine sımsıkı sarılır.

1948 yılından itibaren savaşın sona ermesiyle hayat normalleşmeye başlar. Kazıların hareketlenmeye başlamasıyla yeniden Bağdat'a giderler ve yıllarca Irak'ta yaşarlar.

POLİSİYE ROMANLAR VE AGATHA CHRISTIE

Polisiye romanlar edebiyat dünyasında pek çok tartışmaya konu olmuştur. Kimileri edebiyat eserlerinin kurguya dayandığını ancak polisiye eserlerin kurguya değil gerçeklere dayandığını ve belli bir üslubu olmadığını, bu nedenle de edebiyat eseri sayılamayacağını ileri sürerler. Polisiye romanlar toplumsal düzeni olduğu şekli ile yücelten, suçu toplumsal nedenlerden soyutlayarak çözülmesi gereken bir soruna indirgeyen modern edebiyat ürünleridir.

Polisiye 1840'lı yıllarda fotoğrafın icadı ve parmak izinin toplanması gibi teknolojik gelişmeler ve hukuk sisteminin değişmesiyle ortaya çıkan bir türdür. Bilinen ilk polisiye romanı ise Edgar Allen Poe'nun eseri *Morg Sokağı Cinayeti*'dir. Edgar Allan Poe türün ilk yazarı olmakla birlikte bu türün özelliklerini de belirleyen en önemli kişidir. *Morg Sokağı Cinayeti* ile doğan bu türün popüler olmasında en büyük rol Arthur Conan Doyle'un Sherlock Holmes karakteridir. Ardından soylu, haydut ruhlu ancak büyük dedektiflik yetenekleriyle Arsen Lupen ve milyonlarca okura ulaşan Agatha Christie'nin ölümsüz karakteri Hercule Poirot gelir.

İki dünya savaşı arasındaki yıllarda çok popüler olan bu türün en önemli işlevi dışarının korkunçluğuna karşın masalsı bir dünya sunmasıdır. İnsanlara bu masalsı havayı koklatan, cinayetlerin işlenişini bile hiçbir şiddet unsuru koymadan anlatan Agatha Christie'nin bu başarısı, olay kurgusu ve üslup gücünün yanı sıra, karakter yaratma konusundaki yeteneğinden ileri gelir. Eserleri günümüzde de en iyiler arasında yer alan, kutsal kitaplar ve Shakespeare'in eserlerinden sonra en çok okunan Agatha Christie hem kurgu hem de üslup açısından polisiyenin ne kadar zengin bir edebi tür olduğunu yazdıklarıyla gösterir.

Romanlarının baş karakteri Hercule Poirot, zekâ ve gözlem gücünün yanı sıra karakter çözümlemeleri ve espri yeteneğiyle de dikkat çeker. Hercule Poirot karakterinin yarattığı başarı, yeni bir karakter yaratıp kurgunun sürekliliğini devam ettirmesi konusunda Agatha Christie'yi teşvik eder ve ardından Poirot'nun tam zıttı bir karakter olan Jane Marple'ı yaratır. Poirot tüm olayları zekâsı ve mantığıyla çözerken, yaşlı kadın dedektif Miss Marple ise içgüdülerine güvenerek hareket eder. Dedektif Poirot, aşırı düzenli, bencil, övgüyü ve pohpohlanmayı seven, dostlarını çok rahat incitebilen, kendini dünyanın en iyi dedektifi olarak gören biri. Hatta Agatha Christie dedektif Hercule Poirot için, ***"Hiç dayanamıyorum ona, ama devam etmek zorundayım çünkü insanlar onu çok istiyor,"*** der.

ESERLERİ

Eczacılık yaptığı dönemde zehirler ve ölümler hakkında edindiği bilgiler Agatha Christie'yi dedektif romanları yazmaya yönlendirir. Herkesin bildiği arsenik ve siyanür gibi zehirlerin yanı sıra organik, sentetik ve egzotik zehirleri öğrenen Agatha Christie, 1920 yılında ilk romanı *Styles'daki Esrarengiz Olay*'ı yazar.

Agatha Christie eserlerini yazarken Nil Nehri, Suriye, Mezopotamya, Irak, Mısır ve daha birçok seyahatinden öğrendiklerini romanlarının kurgusundan tarihsel ayrıntılarına kadar yansıtır.

1926 yılında Roger Ackroyd'un evlenmeyi planladığı zengin, dul bir kadının ölümünden kısa bir süre sonra öldürülmesini konu alan *Roger Ackroyd Cinayeti* yayımlanır. Emekli olup King's Abbot köyüne yerleşen Christie'nin efsanevi dedektifi Hercule Poirot istemeden bu cinayete el koyar ve şeytani zekâya sahip katili yakalamaya çalışır.

İki kez filmi çekilen, efsanevi *Doğu Ekspresinde Cinayet* romanı 1934 yılında yayımlanır. 1930'lu yıllarda İstanbul ve Paris arasında sefer yapan ünlü doğu ekspresinde Amerikalı bir milyoner ölü bulunur. Bu trendeki yolcular arasında ise ünlü Belçikalı dedektif Hercule Poirot da seyahat etmektedir. Agatha Christie'nin *Doğu Ekspresinde Cinayet* romanını Pera Palas'ın 411 numaralı odasında yazdığı rivayet edilir. Christie'nin Pera Palas Oteli'nde kalıp kalmadığı ile ilgili pek çok söylenti vardır. Otelin yöneticileri de yazarın tüm kayıtlarda imzasının bulunduğunu ve Agatha Christie'nin İstanbul'a geldiği zaman orada kaldığını söylerler.

Birçok oyunu tiyatroya uyarlanan Agatha Christie'nin ayrıca sahnelenmesi için yazdığı oyunları da bulunur. Dünyanın en uzun soluklu oynanan oyunu *Fare Kapanı* ise bunlardan en önemlisidir. 1936 yılında *Briç Masası Cinayeti* kitabı yayımlanır. Yine başrolde dedektif Hercule Poirot Bay Shaitana cinayetini çözmeye çalışır. 1939'da yayımlanan *On Küçük Zenci*, polisiye klasikleri arasına girmiş en önemli romanları arasındadır. Defalarca tiyatroda sahnelenen, filmi çekilen bu ünlü roman, lirik anlatımıyla da oldukça farklı bir yere sahiptir.

1942 yılında zengin bir ressamın karısı tarafından öldürüldüğü sanılan ama yıllar sonra kadının cinayeti işlemediği gizemli bir mektubun ortaya çıkmasıyla kanıtlanan *Beş Küçük Domuz* adlı eseri yayımlanır. Dedektif Hercule Poirot zamanda geriye giderek cinayet günü neler olduğunu bulmaya çalışır.

Agatha Christie'nin son romanı ise İkinci Dünya Savaşı sırasında tasarladığı ancak 1975 yılında bastırdığı *Ve Perde İndi* adlı eseridir. Bu eserinde de diğer eserlerinde olduğu gibi Shakespeare'in eserlerine gönderme vardır.

Agatha kendisini eğlenceli ve farklı yönleriyle anlattığı uzun soluklu otobiyografik eseri *Hayatım*'ı yazmaya 1950 yılında başlar ve yaklaşık on beş yıl sonra yetmiş beş yaşında tamamlar. Ancak bu eserin ölümünden sonra yayımlanmasını vasiyet eder. Kendisi ölmeden önce dedektif Hercule Poirot ile Miss Marple'ı öldürmeyi uygun bulur.

Caner Eker

Eserleri defalarca filmlere ve dizi filmlere uyarlanan, sahnelenen, kitapları en çok satanlar listelerinden inmeyen, yazmaktan çok yaşamayı seven Britanya İmparatorluğu'nun soylu kadın (Dame) ünvanını alan sıra dışı, asil, zeki İngiliz hanımefendisi Agatha Christie, bu dünyadan rüzgâr gibi geçip giderken ardında altmış yedi polisiye roman, on yedi hikâye, yirmi bir polisiye oyun ve Mary Westmancott adıyla yazdığı altı aşk romanı bırakır. Agatha için tüm başarıları onun için aklının bir köşesine yerleşmiş fazladan bir ödüldür. O, tüm bunları yaparken ise hayatını şu cümlelerle özetler:

"Ben tatmin oldum. Yapmak istediklerimi yaptım."

Ece Temelkuran

GÜRÜLTÜDE YOKSULLAŞMAK

Çok seviyorlar tekrar etmeyi şairin söylediğini, ***"Yoksuluz, gecelerimiz çok kısa"*** demeyi, sanki sevişirlermiş gibi ***"dörtnala"***. Şiir, dilin kendine gönderdiği selam halbuki ne gerçeği tanır ne seni. Şiir ne sevişememeyi bilir ne ödenemeyen krediyi. Ne utanmayı bilir kasada ne veresiye alınan ekmeğin bok gibi tadını. İstese gülerek geçer alacaklının yanından, canı çekti mi bağırır garsonun arkasından ***"Bira getir, şarap getir! Yaşa çarliston!"*** Yahut anlatıp durur süzülen Medarı Maişet Motoru'nun ardından, seslenir en fazlası, Aganta Burina Burinata!

Şiir öyle, şiir olduğu sürece. Şiir, gürültünün içinden geçen kel bir beygir,
ama bir Mor Külhani gibi yürümesini iyi bilir.
Fakat yoksulluk bambaşka. Yoksulluk feci. Yoksulluk kaba.
Ne şiiri tanır açlık ne kırılan onur selam verir ince söze.

Biz bir gece gürültüde hep beraber fakirleştik. Dünya bir kere dönüverdi kendi ekseninde, biz yattık kalktık, öyle karar vermişler, sabahına yoksullaştık. Kızdık, bağırdık, kızgınlığımız geçsin diye şakalar yaptık, dövündük, fakat kararlar alınmış çoktan, bundan sonra daha çok makarna yiyecek ve vitrinlerin önünden geçerken daha çok düşünecektik.

Ben bir kere çok yoksul oldum. Tek bir çayla üç saat Can Baba'nın Kahvesi'nde Kuzguncuk'ta üç saat oturdum. Bir arkadaşım vardı, esmer bir kadın, bakkaldan bir file doldurup getirmiş, salça, yağ ve peynir, ağlamıştım. Veresiye su almıştım köşe bakkaldan, köşe bakkal sırıtmıştı, bir saat yıkanmıştım akmamıştı pisliği. Ben sadece bir kere kesif yoksuldum, bilemem iki kere olanı, hep olanı. Nasıl koruyorlar akıllarını, nasıl bırakmıyorlar kırıp ruhlarını asfaltın ortasına çıra gibi, neden tutuşturup yakmıyorlar bu dünyayı, hiç bilemedim.

"Kuş uçtukça genişliyor gökyüzü,"
demişti Rilke.
Belki hayat da yaşadıkça.
Böyle şeyler düşün.
Delirme.
Kimse duymaz çünkü
bu gürültüde.

Bir gürültü koptu aniden, yoksullaşmışız meğer, öyle dediler, biz de sonra öğrendik. Bir planın vardı senin, küçük bir plan, şatafatsız. Bir Ege kasabasına doğru yola çıkmışken tam öğle yemeği vakti geldiğinde durup yol kenarında karışık yeşil salata söyleyip sonra sevdiğin adam ya da kadın salatayı bol zeytinyağıyla karıştırırken yeşil öyle delice parlarken tabakta, bir an durup *"Hayat güzel şey"* diye bir an düşünüvermek gibi, mesela. O güzel saksılardan alıp bir örnek, balkona mor yaseminler dizmek gibi ya da. Hatta belki bu Cuma kaçıp serin bir terasta bir kadeh rakı içmek gibi, ama huzurla, hep güzel şeyler düşünerek. Şimdi onun yerine hesaplar yapacaksın, yapacağız hep birlikte. Kafamızın içinde sayılardan bir gürültü dolaşıp duracak, yumak olacak. Doluya konacak, boşa da konacak, sonra dolusu boşu hepsine bir fiske! Küfürler edilecek. Bizi bu hale düşüren bu düzene, çalıştığın onca seneye, çalışamadığın onca seneye. Emeğinin karşılığını alamamış her insan gibi bizim de kalbimiz ekşiyecek. Hesapladıkça küçülen sayıların insanları olacağız belki hep birlikte.

Hesaplama artık, bırak. Olacağına varsın namussuz hesap. Dünyaya bak, dünyanın derdinin dermanı dünyada. Aç pencereyi, saygıyla sus hayatın resimlerinin önünde, izle bak. Bir kavga sürüyor, kimse bırakmıyor ipin ucunu delirmedikçe. Gürültünün içinden küheylan fiyakasıyla geçen o kel beygire, şiire bak. Ne bileyim resme bak. İyi filmlere bak. Telefonuna bakma, kitaplara bak. Ne bileyim, onların hesaba katmadığı, sana hesabı unutturacak ne varsa ona bak. Delirmemek lazım çünkü, başına dert olmamalı kimsenin. Bize yakışanı bu, sen kalender olmaya bak.

Gürültüde fakirleşiverdik, geçenlerde oldu bu, aniden. Kimse bize sormadı kararları verirken. Kimse bizi dinlemedi bağırırken. Bir gürültü çıktı birden kendimizi yoksul bulduk durup dururken. Bak şimdi dünyaya. ***"Kuş uçtukça genişliyor gökyüzü,"*** demişti Rilke. Belki hayat da yaşadıkça. Böyle şeyler düşün. Delirme. Kimse duymaz çünkü bu gürültüde.

Eren Caner Polat

Aytaç Kara

POLİSİYENİN GÜÇLÜ KALEMİ

Edebiyat tarihine ismini altın harflerle yazdırmış isimlerden birisi olan Agatha Christie, 80'den fazla polisiye romana imza atmış, bu sebeple "Polisiye Kraliçesi" unvanını almış çok önemli ve sevilen bir yazar. Hatta öyle ki zaman zaman İncil'den ve Shakespeare'den sonra en çok okunan kitapların yazarı olarak da tanınıyor. Ününe ün katan 1926'daki 11 günlük ortadan kayboluşunun sırrı bugün bile gizemini korumaya devam etmekte.

100 yaşını kutlamasına çok az kalan ilk kitabı Ölüm Sessiz Geldi'den (The Mysterious Affair at Styles) bu yana İngiliz yazarın okuyucuya ulaştırdığı eserleri pek çok kez sinema, televizyon veya tiyatro uyarlamalarıyla kendisini gösterdi. Çoğu zaman "Katil kim?" sorusundan fazlasını veren eserler, günümüzde de hız kesmeden ekrana uyarlanıyor. İşte bunların en azından bir kısmı ismini muhtemelen duyduğunuz, bazısı izlediğiniz, izlemediyseniz bile izlemeniz gereken cinsten filmler veya diziler. Ben de öne çıkan birkaçına bir bakış atmak ve biraz tanıtmak istiyorum.

And Then There Were None (On Küçük Zenci)

Yapım: 2015 • Kanal: BBC One (3 bölüm)

Agatha Christie'nin okuduğum onlarca romanı arasında yıllardır değişmeyen kesin favorim *On Küçük Zenci* (*Ten Little Niggers*) romanıdır. Kitap da zaten hem Agatha Christie'nin 100 milyondan fazla satış rakamına ulaşarak en fazla satan hem de gördüğüm kadarıyla en beğenilen romanı. Polisiye roman türünde kendisinden sonraki eserlere verdiği ilhamlardansa zaten uzun bir liste oluşur.

1939'da piyasaya çıkan *Ten Little Niggers*, şimdiye kadar birkaç kez film, dizi ve tiyatro oyunu olarak izleyici karşısına çıktı. Ben de bunlar arasından hem bazı uyarlamaların aksine mükemmel sonuna sadık kalan hem de en yeni uyarlama olan *And Then There Were None* dizisini listeye almak istedim. Christie'nin eserlerinin TV haklarını ITV kanalından devraldıktan sonra işe koyulan BBC'nin ekrana getirdiği uyarlama, üç bölümlük bir mini dizi olarak karşımıza çıktı. Hatta senaryosu, oyunculukları ve sinematografisinin yanında aldığı yüksek reytinglerinin de sayesinde kanalın yazarın eserlerine daha fazla güvenmesini sağlayarak gelecek uyarlamaların önünü açtı diyebiliriz.

"Günahın seni daima izler, bunu unutma."

Yıllardan 1939. On kişi U. N. Owen'dan veya eşinden bir ajans aracılığıyla mektup alıyor ve Asker Adası'na davet ediliyorlar. Kimisi iş kimisi de tatil daveti alan bu kişiler, daha önce çiftle hiç tanışmamalarına rağmen gerek eğlenmek için gerekse ekonomik sebeplerden dolayı daveti kabul ederek adaya seyahat ediyorlar. Hatta çiftin henüz ortada olmamasına rağmen adadaki eve yerleşip akşam yemeğine iniyorlar. Zaten ne oluyorsa ondan sonra oluyor.

Yemek devam ederken başlatılan gramofondan çıkan ses, evdekileri sırayla çeşitli kişilerin ölümüyle suçluyor. İddialara göre hepsi suçludur ama bir şekilde hiç ceza almamışlardır. Ortamı geren bu açıklamanın üstünden çok geçmeden aralarından bir kişi nefessiz kalarak hayatını kaybediyor. Ertesi gün yatağında ölü bulunan biri, sonraki gün kayalıklarda ölü bulunan biri derken kaçınılmaz gerçeğin farkına varıyorlar: Mahsur kaldıkları bu küçük adada, içlerinden birisi diğerlerini öldürmektedir. Bunu odalarının kapısına asılı bir tekerlemeye uygun bir şekilde yapmaktadır. Dahası, birisi öldükçe yemek masasının üstündeki on heykelciğin sayısı azalmaktadır. Geride kalanlar da birer birer azalmaya devam ederken kimin katil olduğunu bulmak ve hayatta kalmak için mücadele veriyorlar. Şüphe, güvensizlik ve paranoya zaman geçtikçe herkesi etkisi altına alıyor, birer birer karakterlerin geçmişinin ziyaret edilmesiyle üç saatlik bir şölen sunuluyor. Charles Dance, Anna Maxwell Martin, Sam Neill, Aidan Turner, Toby Stephens ve Douglas Booth gibi televizyonun tanınmış isimleri kadrosunda toplayan mini dizi, polisiyeye ilgi duyan herkese tavsiyedir. Pişman olmazsınız.

Nurdan Uykal

Murder on the Orient Express (Doğu Ekspresi'nde Cinayet)

Yapım: 2017 • Yönetmen: Kenneth Branagh

Ekranın en taze uyarlamalarından olan bu film, Christie'nin 1934'te piyasaya çıkan aynı isimli kitabından uyarlama. Hatta yazarın tüm kitapları içinde bu eser bizim için biraz farklı bir önem de taşıyor. Çünkü az da olsa hikâyesinin bir kısmı İstanbul'da geçiyor. Dahası Agatha Christie'nin kitabı Pera Palas'ın 411 numaralı odasında kaldığı dönemde kaleme almaya başladığı da biliniyor.

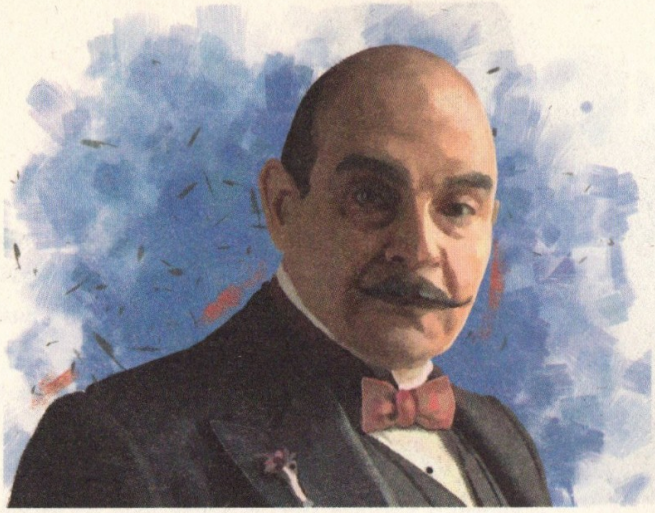
Daha önce 1974'te sinemaya gelen Oscar ödüllü bir başka uyarlaması da bulunan *Murder on the Orient Express*'in hikâyesinin önemli kısmı İstanbul-Londra arasında seyahat eden bir trende geçmekte. Agatha Christie'nin edebiyata kazandırdığı en önemli karakteri Hercule Poirot, önemli bir yere yetişmek için son dakika binebildiği trende bir cinayet işlenince tren sorumlusu yakın arkadaşının ısrarıyla kara saplanan tren harekete geçmeden önce olayı aydınlatmaya çalışıyor.

Geçtiğimiz yılın sonuna doğru karşımıza gelen uyarlama, senaryosuyla romana sadık uyarlamalardan birisi. Christie'nin sonu en beğenilen ve popüler eserlerinden birisi olan kitabı uyarlarken zaten sadık kalmaları yapmaları gereken öncelikli işti denebilir ve onu da başarmışlar. Başrolü üstlenen Kenneth Branagh'ın yönetmenlik koltuğuna oturduğu filmin kadrosu ise kesinlikle dikkat çeken bir diğer artısı. Penélope Cruz, Judi Dench, Johnny Depp, Derek Jacobi, Leslie Odom Jr., Michelle Pfeiffer ve Daisy Ridley'i bir araya getirerek yapmaları gereken bir diğer görevin de üstesinden başarıyla gelmişler. Filmde memnun edici bir iş çıkarmalarının bir başka nedeni de dayandıkları oyunculuklar.

"Ben en son dakikaya kadar herkese şüpheyle bakarım."

Ancak elbette filmin kendi içinde barındırdığı dezavantajlarına değinmemek olmaz. Eğer ufak bir karşılaştırma yaparsak saygın bir uyarlama olan 1974 yapımı filmin –ki o da tavsiyedir– biraz daha önde bitirdiği bir gerçek. Altı Oscar adaylığı almasının yanında Ingrid Bergman'a heykelciği kazandıran film, Albert Finney'le ikonik Hercule Poirot karakterine daha sadık kalıyor. Branagh'a karakterin kişisel özelliklerini iyi giydiği konusunda hakkını versek de Poirot'nun orjinaline pek benzemeyen ünlü bıyığı ve rol için fazla "yakışıklı" ve "karizmatik" olması göze batıyor.

Filmi izlerken kendisinin yönettiğini bilince karakteri köpürtmek için yaptığı bazı hamlelerin gereksiz olduğu da düşünülebilir. Bunlar hikâyenin zaman geçtikçe karışmasıyla ve oyunculuk performanslarıyla örtülüyor. Dolayısıyla en nihayetinde senaryosuyla, kadrosuyla, tahmin etmesi çok zor sonuyla ve iş görür düzeydeki yönetmenliğiyle en yeni uyarlama için göz atılması gereken bir proje diyebiliriz.

Nurdan Uykal

Agatha Christie's Poirot

Yapım: 1989-2013 • Kanal: ITV (70 bölüm)

Hercule Poirot karakterini şimdiye kadar televizyonda veya sinemada üstlenen oyuncular arasında benim favorim kesinlikle David Suchet. İngiliz aktör, tuhaf dış görünümü, parlak zekâsı ve ilginç huyları olan Belçikalı dedektifi 24 yıl boyunca çok iyi bir şekilde temsil etti.

Agatha Christie's Poirot, yazarın eserlerinin TV hakkı İngiliz ITV kanalındayken ekrana gelen bir dizi. Yayın süresinin uzunluğu veya 13 sezon sürmesi göz korkutabilir ama yapım aşaması sırasında Sherlock misali araya giren yıllar var veya bölüm sayısı az olan sezonlara sahip. 70 bölümlük dizinin temel amacı ise sevilen dedektifin yer aldığı tüm romanları ve kısa hikâyeleri televizyon ekranına taşımak. Hatta bu sebeple dilerseniz *Doğu Ekspresi'de Cinayet* (12x03) ve *Nil'de Ölüm* (9x03) kitaplarının uyarlandığı bölümleri David Suchet ustalığında dizi bölümü olarak izleyebilirsiniz. ITV kanalı aynı zamanda Christie'nin bir diğer ünlü ve sevilen karakteri Miss Marple'ın yer aldığı romanları ve hikâyeleri ekrana taşımak amacıyla *Agatha Christie's Marple* isminde bir dizi de yayınladı. 2004-2013 yılları arasında altı sezon (23 bölüm) devam eden projenin ana karakterini Geraldine McEwan ve Julia McKenzie canlandırdılar. Hatta Marple'ın yer aldığı eserler tamamlanınca bazı bağımsız romanlar merkezine o oturtularak dizi bünyesinde ekran karşısına geldi.

Agatha Christie's Poirot ise bunun aksine dedektifin hikâyelerinin dışına çıkmayan, gün geçtikçe artan prodüksiyon kalitesiyle ve eserlere genel çerçevede sadık kalmasıyla öne çıkan bir polisiye drama. Dolayısıyla aynı zamanda Agatha Christie'nin polisiyeye neler kattığına tanık olmak isteyenler için harika bir derleme dizi olarak da adlandırabiliriz.

Death on the Nile (Nil'de Ölüm)

Yapım: 1978 • Yönetmen: John Guillermin

Christie'nin popüler eserlerinden *Nil'de Ölüm*, yazarın ölümünden iki yıl sonra, 1978'de vizyona girdi. 1937'de piyasaya çıkan *Poirot* romanının uyarlamasının başrolünde, karakteri birden fazla kez canlandıran, birçok kişinin favorisi Peter Ustinov yer alıyor.

Kadrosunda Jane Birkin, Maggie Smith, Bette Davis, Mia Farrow, Angela Lansbury ve David Niven gibi yıldız isimleri de bulunduran yapım, kostüm tasarımı dalında Oscar almasının yanı sıra, Altın Küre ve BAFTA'da da adından söz ettirdi. *Death on the Nile*'ın hikâyesi ise ismini aldığı nehirde geçiyor. Genç, güzel ve zengin bir kadın olan Linnet Doyle, nehir üzerinde bir tekne gezintisine çıkar. Hem de bir süre öncesine kadar en yakın arkadaşının nişanlısı olan yeni kocasıyla... Bu tekne gezisine katılanlar arasında ünlü dedektif Hercule Poirot'yla birlikte, evlendiklerinden beri varlığıyla onları gittikleri her yerde rahatsız eden Jacqueline de vardır. Poirot, huzur dolu bir gezi geçirmesine rağmen bir süre sonra içine düşen sıkıntı konusunda haksız olmadığını öğrenir: Linnet teknede öldürülmüştür. Tüm şüpheler Jacqueline'in üstünde olsa da Poirot o kadar emin değildir. Bu film de sürpriz sonuyla öne çıkmaktadır.

1978 yapımı film, oyunculuklarıyla ve yönetmenin çıkardığı başarılı işle uyarlamanın hakkını veren ve orijinaline sadık kalınmış bir proje. Kadınlar arasındaki rekabetin, Poirot'nun ünlü gri hücrelerini kullanma biçiminin ve tuhaf alışkanlıklarının ekrana başarıyla yansıtılmasının etkisiyle iki saati aşan süresine rağmen film, izleyiciyi kendisinde tutuyor.

Bir de şu haberi verelim: Kenneth Branagh'ın başrolde olduğu bir *Death on the Nile* uyarlamasının çekileceği duyuruldu. Film, Aralık 2019'da vizyonda olacak.

Rabia Gençer

Merve Özdolap

TURUNCU BALIĞI ÖLDÜRMEK

Bir orman yangını tam göğsümün orta yerinde. Sönsün diye yazıyorum, yazıyorum, yazıyorum... Yazdıkça rüzgâr yön değiştiriyor, alevler tüm bedenime sıçrıyor. Sönmüyor.

Ona temas ettiğim buzdan ellerim teninde eriyip gitti, buharlaştı. Varlığımın tek kanıtı havaya karıştı, bulutlara anlattı gerçekleri. Sonra yağmurlar yağdı, yine sönmedi yangınım. Yangınım da ağladı. Bulutlar sarılmak istedi, soğutmak göğsümü. Gücü yetmedi gökyüzünün.

Gönlün gücü yetmediği yerde gökyüzü hükümsüzdü.

Önce; öptüğü dudaklarım,

Sonra; başını koyup uyuduğu dizlerim kül oldu.

Konuşamam artık, yürüyemem, koşamam.

Sizin için her şey hep kolay oldu. Yok, ben susup oturamam.

Konuşmaya çalıştıkça bir damla akmak için inat edip durdu göz pınarımda, dedim: "Kurumuş kalmış koskoca kuyuyu sen mi ıslatacaksın, boş ver."

Dedi ki: "Yapamam."

Turuncu bir balık düştü, yok olan avucumdan. Kurumuş kuyulardan çıkarıp açık denizlere salacaktık onu hâlbuki. Bir şişeye ikimizi koyup dilek tutacaktık sonra, bir deniz fenerinde yalnız başına oturan tonton bir amcaya gitsin diye.

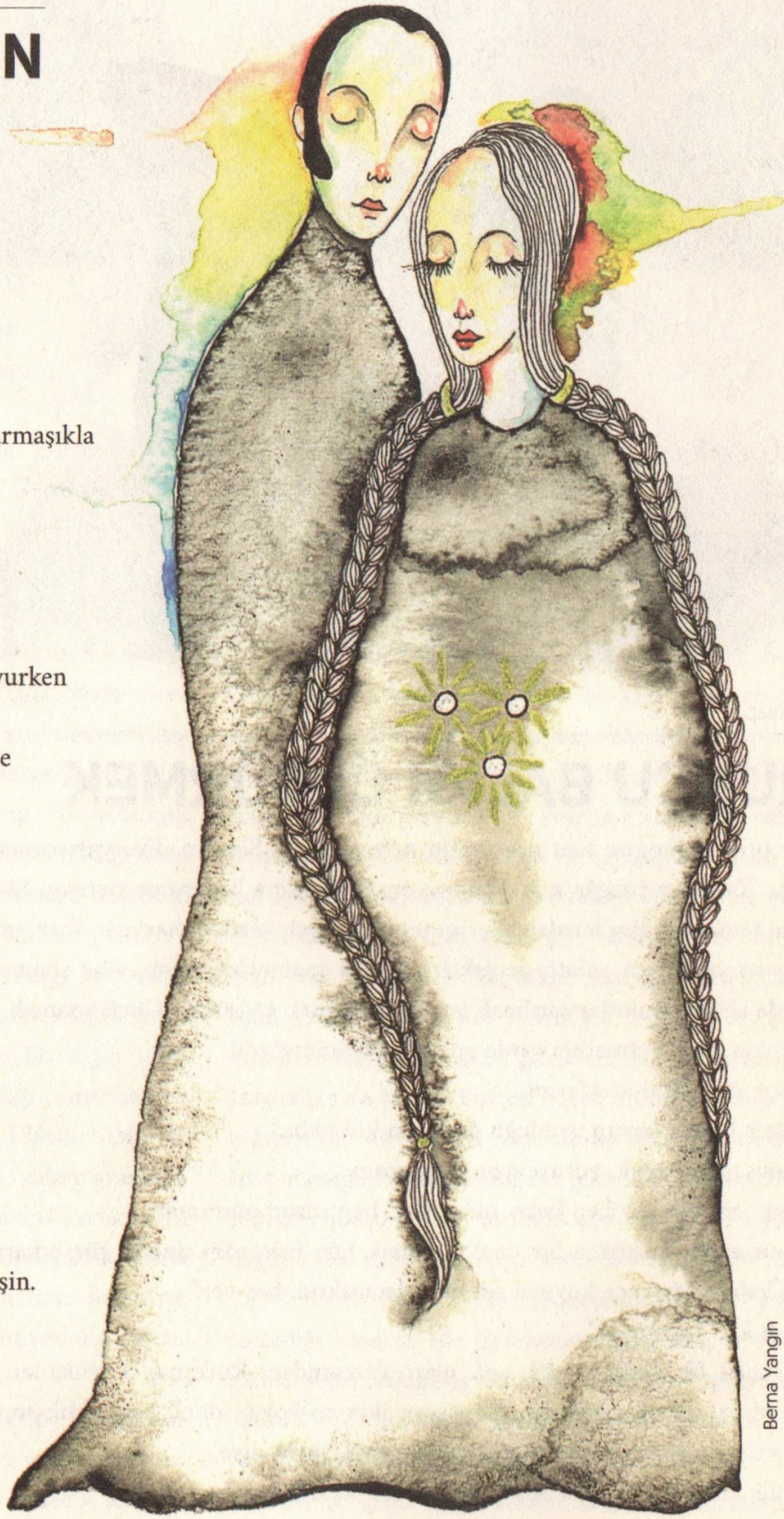
Balık öldü şimdi, ama boş ver. Onu masallarda yaşatamam.

-mış'lı -muş'lu bir yalana çeviremem yaşadıklarımı, hissettiklerimi. Yutkunup uyuyamam. Korkup kaçamam bağladığınız kazıklardan. İçkilerinizi hazırlayın, izleyin şimdi yanışımı. Koparın tek tek, yiyin tüm parçalarımı. Benden geriye tek bir iz bırakmayın. İnanmayın varlığıma, hiçbir zaman var olmamışım gibi yaşayın. Bitirin beni. Bitsin.

Nazlı Başaran

KAVGASIZ YANGIN

Gecenin kucağına düşmüşüz,
yanacak sesimiz bozkırda.
Tam altı saattir dolaşıyorum,
bir cümlenin tekelinde.
Bir altı saatlik daha hükmü var,
bu sözlerin medeni kanun hükmünde.
Ay ışığı, gün yanığına benzer.
Deniz, yaralarımızı saracak hüzünlü bir sarmaşıkla
seninle ben sarmaş dolaş,
kıvrım kıvrım kıvrılan bir sokakta
Bak, çok ideolojik bu ilan-ı aşk
Biliyorum bizi en çok Engels kıskanacak.
-Senin o portakal kokan avuçların!
Sanırım ölenler saçlarımızı okşuyor biz uyurken
yanağımda öpücük izi,
dedim ki az çevirseydim kaderimi kederine
dudağın dudağıma değer miydi?
-Senin o baharı getiren gülüşlerin!
Kabuklarını kıramayanlar,
kabuklarına sarılsınlar.
Sen de en çok bana.
Bana sarıl.
Manavdan aldım ben bu çiçekleri,
vazosunu su içtiğin bardak yaptım
Dilini bin lisanla donattım,
öptüğüm yerden ayağa kalk.
-Senin o içime hükmeden parmakların!
Binbir Gece Masalları dinledim bu köyde
yeni bir türküyü duymak gibi bana seslenişin.
Ben bu şiiri en önce duvara yazdım,
sonra beyaz kağıda.
Paketteki son sigaranın ucuna,
iliştirdim adını.
Bir gülüşlüktür şu ahir canım.
-Senin o dört nala koşan bakışların!

Berna Yangın

Bahri Butimar

BİR ÇOCUK ÖLDÜĞÜNDE

Berna Yangın

Bir çocuk öldüğünde,
Bütün anneler çağsız çocukluğunu gömer.
Sonra,
Umudun sevincine gölge düşerken
İnsan, insanlığı yitiren bir çağa girer.
Öyleyse,
Sümeri ulakları yola çıkarma vakti
Yeni baştan yazılsın ahitler
İşte geçtiğimiz Babil,
Avlusunda Zapotek'in ağıdı yükselir
Asma bahçesi çöl,
Kulesi kum yığınıdır şimdi.
Fakat her cumartesi anımsıyorum
Amazon'dan Nil'e
Tuna'dan Fırat'a dökülen kehanetleri,
O kehanetler ki tanığı annelerdir.
Unutmazlar;
Sfenkslerin gözleri kör,
Bilmeceleri tuzak
Oyulmamış taştandır yürekleri...
İşte vardığımız milenyum!
Çağların en genç efendisi
Kimsenin kimseyi duymadığı
Sağır hislerin tahribat devri,
"Elif lam mim..." durdurur artık,
Kederli oğlanların haykırışlarını
Yüzünün yarısı şarapnel kız çocuklarının
"Anne" çağrısıyla biten göğe yakarışlarını.
Herkes duymaz
Çünkü yapayalnızdır
büyüklerin savaşını yaşayan bütün çocuklarımız.
Şimdi,
Evsiz,
yolsuz ve duvarsız bir dünyadan
Etten ve kemikten çekilmişlik soyluluğuyla,
Sorsun birileri!
"Bir çocuk kurtulduğunda
Hangi anne diriltmez gömülü çocukluğunu
Hangi şair umutsuzlukla bitirir şiirini?"

Gonca Özmen

HAVANIN HESAPSIZCA SARIP SARMALADIĞI

Ellerimle havaya çiziyordum ben de yüzünü. Rüyada gibiydim. Rüyam gibiydin. Kayar gibiydi hep gövdemin bir yanı boşlukta. Uçar gibiydim – kanatsız, şekilsiz, kütlesiz. Öyle akışkan. Öyle deli deli. Öyle hafif esintili. Ilık bir düştendi o zamanlar her yanımı sarıp sarmalayan hava. Öyle uçucuydum sevincimin ortasında. Göğe doğru ağıyordu içim. Göğe doğruydum seni severken.

Eski Yunan filozoflarından Empedokles'e göre, evreni oluşturan dört temel ögeden biri de hava. Dünyayı çevreleyen, saran sarmalayan hava... Renksiz, kokusuz, akışkan bir gaz kütlesi... Bir düzenleyici, bir koruyucu örtü... Bir dirimsel zırh... Bütün canlıların solunum kaynağı... Canlılara soluk olan, can olan hava... Yaşamın öbür adı...

Evreni sil baştan yeniden yaratıyordum, ellerimle havaya çizerken yüzünü. Bizden başlatıp bizden çoğaltıyordum zamanı. Yüzer gibiydim bir su masalının içinde. Bir bütüne varmış gibiydim. Bir tüle bürünmüş gibi. Sedeftendim sanki. Hazzın kendisiydim sanki. Havam, arzudandı. Havam, yaşamamdandı. Nefes vermiştin bana, yeni bir nefes. Nefes vermiştim sana, yeni bir nefes. Yenilenmeye... O sonsuz yan yanalığa...

Mağaralardan kör kuyulara, boşluk bırakmaz doğada hava. Boşluk kaldırmaz aşk da!

Biz onu göremesek de tutamasak da ellerimizle, çoğu zaman yok saysak da her yerdedir hava. Unutulsa da varlığı, her zaman hep yanıbaşımızdadır. Hem içimizde hem dışımızda. Boş oda, boş dolap, boş bardak, boş kova, boş kavanoz deriz ama havayla doludur hepsi aslında. Biz farkında olmasak da çevremizi kuşatan "boşluk" olarak tanımlasak da havayı, hep vardır o. Yok edilemez.

"Çiziyorum havaya
dünyamı bir çiçekle
Ve hayran bakıyorum
bu rüya gibi şekle"
Fazıl Hüsnü Dağlarca

Değeri yokluğunda bilinen nesneler, insanlar gibidir hava.

Değeri yokluğunda bilinen biri oldum sonunda. Varlığı sıkıntı veren, varlığı dert açan, varlığı can sıkan biri. Varlığı ele gelmeyendim çünkü. Yok edilemeyendim. Dizginlenemeyendim ben. İstediğin biçime girmedim. İstediğin darlığa göre değildi benim delişmen varlığım. Ehlileşmedim. Yaban bir havaydım ben olsa olsa. Başına buyruk bir hava. Islak bir tayın boynunda. Sarmaşıktan da çok saran öteyi beriyi. Havadan da öte, hem içinde hem dışında soluk alıp veren bir can parçası. Boy vermiştim aslında sana, boğulma diye. Nefesini iyi ayarla diye bu uzun koşuda...

Hava boşluğuna düşen uçak gibi, terk edilen, ihanete uğrayan, aşkı karşılık görmeyen insan da düşer boşluğa. Boşlukta bulur birden kendini. Paniğe kapılır, dengesi bozulur. Anlamını kaybeder her şey bir an. Soluk alamaz olur. Soluk veremez olur. Havası boşalan bir bisiklet lastiğine veya patlayan bir futbol topuna döner. İşlevsizleşir. Kimliksizleşir. Havası sönen insan, çöker. Kendine güvenini kaybeder. İnancını yitirir. Boğulur gibidir.

Günlük güneşlik, bulutsuz bir gün ortasında bile havası kararır. Gök düşmüş, sanki paramparça olmuştur. Bilinmeyendir artık bir eski bulmacada. Yersiz yurtsuz sözcükler orda burda, anılarda. Şapkasını unutmuş bir harf dalgınlığıyla. Nereye konsa tedirgindir ya kuş! Sonbaharda bir yaprağın iğreti duruşu gibi dalda. Öylece kalakalır, kararır insan da!

Karardım ben de senin göğünde, üzümler gibi karardım. Katıydı hep senin havan- kaskatıydın. Bir katılıktı biriktirip durduğun. Bir buruk acılık, patlıcanınkine eş. Sere serpe uzanamadın hiç göğ(s)üme. Hesapsız, koşulsuz, öncesiz sevemedin hiç. O çiğ damlasıydım oysa ben, gövdene ılıklıkla düşen. Sana uzak diyarların havasını getiren. Havalandıran ölü toprağını. Dilini şımartan çocukça. İçini kalbim elimde aralayan. Sana doğru sürüklenmiş bir çoban armağanıydım ben. Korktun bunca çoğulluktan. Her birimizin "Havaya Çizilen Dünya"ları var yine de iyi ki. Düşlerimizle, beklentilerimizle, mutlulukla, umutla çizdiğimiz. Çoğu gerçek-

Rabia Aydoğan

leşmese bile, havamızı alsak bile yaşamdan, aşktan! Yine de işte umut eder insan.

İnceden inceye ölçüp biçmeye dayalı, meteorolojinin hava tahmini değil ki bizimkisi.

Bir bakışın, bir gülüşün, bir sözün havasına kapılır coşkuyla sürükleniveririz kimi zaman. Perdelerimiz heyecanla havalanır, esintimiz değişir, saçlarımız dalgalanır. Doğadaki her şeyle çalışmaya başlar gövdemiz. Bir kötü söz, alaylı, iğneleyici bir bakışsa birden değiştiriverir havayı. Güneşli havamız birden bozar; kara bulutlarla kaplanır, kapanır, soğur kalbimiz. Düşlediğimize ulaşamaz, umduğumuzu bulamaz, bir dala tutunamaz, havamızı alırız.

Artan boşluğu ikimiz de duyduk, aldık havamızı. Bir kapıyı kapar gibi baktık birbirimize en son. Sözcükleri bile koyamadık yan yana. Bir deniz çaresizliği dövdü durdu. Öfkem dağa yetti de sözüm yetmedi sana. Hepi topu bir avuç kül savruldum yatağına. Unutma ama: Adalet kimini tanımaz, kimine fazla fazla. Elbet vuracak seni de açtığın bu kanlı yara. Ayıbınla geçeceksin bu aşkı da bu sokağı da. Her iklimin başka başka yankısını da; insanda, zamanda, mekânda...

İlkbaharın ılıklığından sonbaharın ölüm kokulu havasına... Yazların bunaltan, kışların üşüten havalarına... Mezarlıkların karanlığa bürünmüş dilsiz havalarından koğuşların sigara dumanına karışmış, özlem, hüzün, sıkıntı, pişmanlık ve işkence kokan paslı havalarına... Hastanelerin ağrı ve acı, korku ve endişe, umut ve umutsuzluk, ilaç ve rutubet kokan, dertli ve "ah"lı havalarına... Odaların yalnızlıktan yaprak yaprak olmuş sıkıntılı havalarına... Haksızlıktan ve kinden ve korkudan ve yalandan kırışmış o bitkin havasına insanın...

Yalnızca toprağı, suyu değil havayı da iyiden kirleten insanın o hoyrat havasına... Fabrikalardan, santrallerden, egzozlardan yükselen o pis hava... Hava sahası adı altında göğe sınırlar çizmiş devletler de talan ettiler gökleri. Yeryüzünden gökyüzüne yükselttik savaşları da. Rüzgâr ekince fırtına biçmenin kaçınılmaz olduğunu unuttuk. Hava kirliliği, küresel ısınma derken atmosferdeki dengeyi de bozduk.

Dengemi bozdun benim yoruldum teninde bir orman beklemekten. İşte durmadan sararan bir ot şimdi senden. Durmadan kendine batan bir çıban. Çıvgın vermiştim oysa ben sana eski bir solgunluktan. Süresizdim sana nehir olurken. Elmalı ağzımla öpmüştüm seni. Kabuğum demiştim sana yarılırken. Dengemi bozdun benim, ömrüme serinlik veremeyen bir rüzgâr oldun. Ölmeye yatmış bir park havası. Öyle çok debelendim ki duy diye. Öyle çoktu ki sözcüklerim sana...

Hava gazı boş laflarla zaman öldürüyoruz oysa. Havadan sudan, dereden tepeden gelişigüzel konuşuyoruz çokça. Dayanaksız, havadan sözler... Emeksiz, çalıp çırparak havadan kazanılan paralar... Hava parası almaya, her türlü haksızlığa alışkın olanlara hava hep hoş. Savaşmış, açlıkmış, yoksullukmuş onlara hep hava civa. Havadar villalarda konaklayıp hava atar hep bu adaletsiz havalılar.

Çekici, alımlı bir kadın yaşlanınca nasıl da yitirir oysa havasını. Nasıl da diniverir o rüzgâr.

Bazı insanlar nasıl da açıktırlar tüm rüzgârlara. Poyraza, lodosa, melteme, kara yele... Açık bırakırlar kendilerini ki savrulsunlar, dönsünler havada, çarpsınlar, çarpışsınlar, düşsünler, yaralansınlar, kanasınlar, bir köşede dinsinler sonra. Rüzgârlı havanın kuytusu, yağmurlu havanın uykusu işte. Estiysem de düştüysem de dindiysem de. Seninleydi. Görmedin. Havadan nem kapan olmayı seçtin. Tozumla kaldım ben. Tozumla kaldım. Estim de öyle aşkla, dinmeye vakit bırakmadın.

"Beni bu güzel havalar mahvetti, / Böyle havada istifa ettim / Evkaftaki memuriyetimden. / Tütüne böyle havada alıştım, / Böyle havada aşık oldum; / Eve ekmekle tuz götürmeyi / Böyle havalarda unuttum; / Şiir yazma hastalığım / Hep böyle havalarda nüksetti; / Beni bu güzel havalar mahvetti."

dediği Orhan Veli'nin. Kanımızın kaynadığı, okuldan kaçtığımız, savsakladığımız işimizi, hiçbir şeyleri iplemediğimiz o havalar... Avare bir aklın yolunda sür git yollarda olduğumuz... Şiirler yazdığımız... Ardımıza bakmadığımız hiç ardımızı kollamadığımız... Aydınlık havaları özlediğimiz... Havaya sallanan kılıç olarak görülse de, Sisifos gibi, o taşı o tepeye çıkarmaya inat ettiğimiz... Doruktaki o temiz havaya ulaşmaya inandığımız...

O güzel havalarda kaldı benim de kalbim kuruduğu yerden yeşerir diye umduğum o kekre kalbim... Bir daha değse idi nefesim nefesine diyen o eksik aklım... Kuşların havalandırdığı... Değil mi ki:

"Bedava yaşıyoruz, bedava;
Hava bedava, bulut bedava;
Dere tepe bedava;
Yağmur çamur bedava;
Otomobillerin dışı,
Sinemaların kapısı,
Camekanlar bedava;
Peynir ekmek değil ama
Acı su bedava;
Kelle fiyatına hürriyet,
Esirlik bedava;
Bedava yaşıyoruz, bedava."

Alper İstanbullu

Deniz Barut

HER ŞEY SENDE GİZLİ

Bir anda açılıp gözlerin, sabahın ilk ışıklarıyla uykunun bittiğini anımsatınca zihnin, günün başlaması ağır geldiğinde, yüzleşmekten kaçıp mis kokan kahveye sığındığını biliyorum zaman zaman. Sorular art arda sıralandığında zihninde, aslında cevaplarını bilsen de sormaktan vazgeçmediğini, başka cevaplar aradığını biliyorum.

Ömür yanıyor varsayımlar peşinde koşarken ve ben biliyorum aslında yapmak istediklerinle yaptıkların bir değil. Hani nerde yedi kiremitten kalan heyecanın? Hani nerde bisikletinin tekerleklerinde, döndükçe tıkırdayan rengarenk boncukların yarattığı mutluluk hâli? Biliyorum ki esas yağmur yağdığında çıkardın koşarak sokağa ıslanmak için, şimdinin aksine. Biliyorum ki su birikintisinin gözüne gözüne basmaktı keyif, kaçmak değil kenarından ustaca.

"Biliyorum ki su birikintisinin gözüne gözüne basmaktı keyif, kaçmak değil kenarından ustaca."

Ekmeğin karbonhidrat, etin protein, dondurmanın şeker olmadığı, lezzetli zamanlardı. Salçalı ekmeğin en güzel öğle yemeği olduğu zamanlar. Küsmenin, ellerini göğsüne bağlamak olduğu naif yıllar. Ne oldu da omzuna çarpa çarpa geçer oldu sokaktan yanındaki beden. Ne oldu da bir günaydın fazla gelir oldu tanımadığın gözlere bakarak söylediğin. Halbuki o tanımadığın gözlerde yeni ipuçları hayatın. 'An'larda keyfi yaşamının. Gülebiliyorsan sokakta yan yana yürüdüğün yabancıyla, bir kedinin yaptığına, yaşıyorsun demek aslında.

Yalnız koşulsuzca paylaşabilenlerin olduğu bir dünya hayali çok mu sıra dışı? Hayat, gittiğin küçük bir restoranda yediğin yemeğin ardından çayını yudumlarken yanına gelip "abla bakkala gidiyorum var mı bir ihtiyaç," diyen az önce sana servis yapmış garsonun gözlerinde hâlbuki. Hayat, kendine bazen en yakın bazen en uzak bulduğun mekânlarda dinlediğin hikâyelerde. Birbirine bakan iki göz bebeği, evrendeki en uzak mesafeye sahip olabilir yalan duygularla doluysa bakışları. Bunu bildiğini biliyorum. Ben de diyorum ki unutmak için gülme, acın yüzünden de gülmeyi unutma. Acı değerli, kaybetmek değerli, gülmek değerli, aşk değerli, yalnızlık değerli, kalabalık değerli, paylaşmak değerli, kıskanmak değerli, öfke değerli. Her birinin hazzını doyasıya yaşayabilmek şarıl şarıl akan dereden kana kana su içmek gibi.

Ne zaman başladın tasarlayarak yaşamaya hayatını, hiç düşündün mü? Hep en 'doğru' olmak için uğraşmaya ne zaman başladın? Cevaplar her zaman kendimizde, işimize gelince bildiğini biliyorum. Biliyorum çok bakıp az görmek istemediğini. Bir çocuk gibi yaşamalı hayatı, oyuna başladığında planlamamalı sonunu. Giriyorsa nefes bedene yaşam devam ediyor ya, işte tam bu sebeple çek bir nefes içine, gelişine. Unutmadıysak hâlâ yaşadıklarımızı, anılarımızı, anlarımızı ve farkındaysak şimdinin; umudumuz var demektir. Tam da şimdi şiirde dediği gibi: "*Her şey sende gizli.*"

Yeliz Akın

İsahag Uygar Eskiciyan

ÇAY İÇİN JAZZ

Talat çayı ağzında çalkadıktan sonra içiyor, Arman buna sinir oluyordu. Bakışmaları kahvehane milletini germeye yetti. Roni masadaki küllüğü boşaltmak için araya girmese gözleri birbirlerinden toprak talep edecekti. Öykümüz ise bunlara yancı olan İdris'le ilgili. İdris ilk defa bir hikâyeye konu olacağının farkında değil. Farkında olsa ezilip büzülecek, yerine birini önerecekti. Böyle bir durumda Ardu'yu önereceği kesindi. Ardu kahvehanenin ve köyün kıymetlisi. Türkü tuttursa herkes oyununu durdurur, Roni semaverin musluğunu sıkıca kapatır, Arman bir sigara yakar, benim dalıp gitmem için göz kapaklarıma ihtiyacım kalmaz. Ardu hangi masadaysa gözler orada, kulaklar oradadır. Oyunlarda hep galiptir, çoğunlukla hükmen galip. Bu hükmü ona sevgi bağışlamıştır. Kimse onu yenmeye yeltenmez, kimse gölgen eğri, elin kötü, saçının teki fırlamış diyemez. Ardu küserse türküsüz kalacaklarını iyi bilirler. Bir kere küsmüşlüğü var, o anlatılır hâlâ. Kırk yedi gün sürmüş. Kahvehanenin hem televizyonudur hem radyosu, gazetesidir de aynı zamanda. Köyün sinemasıdır, tiyatrosudur, düğünüdür, hüznüdür. O küstü mü haberler ortada dönemez, kulaklar şenlenemez, gönüller odunu bulamaz, sigaralar yanlış sarılır, harmana el gitmez, âşıkların hüsran zamanı başlar, kimse akıl edinecek kafa bulamaz. Ardu küsmesin diye, onu yazdığımı söylüyorum. İdris'i yazığımı bilse ikimizin ağıtı olur bu.

"Çayı yudumlayıp çıkıyor kahvehaneden, kimse, gitme, demiyor. Farkına varılacak gibi değil yokluğu. Varlığı da ortada değil zaten."

Önüne gelen çayı soğutmadan içiyor İdris. Arman'ın hassasiyetini gözetiyor. Roni'den çekindiği yok, tek şekeri ince belli bardakta kaşığı cama değdirmeden eritiyor. Kendisi farkında değil ama sinek konuyor burnuna. Sinek bunun farkında, başka burunlara konmuyor. Ardu için bu küsme bahanesi değil. Sinekleri sevip sevmediğini henüz bilmiyoruz. Sevdiği bilinse kahvehane sakinleri İdris'in burnundan alır sineği Ardu'nunkine kondurur. Bir güzelleme de dizerler bu buluşmaya. Ardu gözlerin kendisine dönmesini seviyor, İdris ise kimsenin farkına varmamasını. Çayı yudumlayıp çıkıyor kahvehaneden kimse, gitme, demiyor. Farkına varılacak gibi değil yokluğu. Varlığı da ortada değil zaten. Yürürken toz kalkmıyor, ayaklarının

izi kalmıyor toprakta, hindiler onu görmezden geliyor ki kabarmıyorlar. Karahindiba dağılma korkusu yaşamadan içinden geçiyor İdris'in.

Eve varıyor. Evet, bir evi var. Songül karısı oluyor ve bunun farkında. Kapıda görür görmez basıyor azarı. Azar İdris'te değecek yer bulamıyor. Kirişlerden sekiyor Songül'e doğru. İdris minderine geçiyor. Sırtını yastığa yapıştırıyor. Kendini şimdiki hâliyle hayal ediyor. Evinde sırtını mindere yaslamış hâlini. Ötesine geçtiği hiç olmamış. Çay içmeyi hayal ediyor çay içerken, çorbaya kaşık daldırırken çorbaya kaşık daldırmayı hayal ediyor. Bu kadar. Gerçeği hayali eşit olanlardan. Oğlu Murat varıyor yanına, saçlarını okşuyor, bir de bunu hayalini de kuruyor. Süreleri de eşit. Songül'ün kardeşi Hüseyin geliyor. İdris hafif kaykılıyor. Elini mindere vuruyor, buraya otur anlamında. Hüseyin oturuyor. Songül, hoş geldin, diyor. Sonra soğuk ayran koyuyor önlerine. İkisi de ekmek ufalıyor ayran tasına. Hüseyin'in tasından ses yükseliyor. İdris değdirmiyor çeliği çeliğe. Songül karşılarına geçiyor. Hüseyin'le konuşuyor. Bağ bahçe, tarla, kümes. İdris kümesinde altı tavuk, iki horoz olmasının hayalini kuruyor, kümesinde altı tavuk, iki horoz var. Hayali yerinde. Düş kırıklığına uğradığı da yoktur. Songül susmasını hayal ediyor, zaten susmuş epeydir. Hüseyin, ben artık gideyim, diyor. Yemeğe kal, teklifi geliyor Songül'den. Hayvanları suvarmam gerekir, diyerek reddediyor. Hüseyin'in uzaklaştığını görüyorum.

Uzağındayken İdris'i yazmak zor. Kapı açık, hafifçe tıklatıp içeriye giriyorum. İdris yanını gösteriyor, oturuyorum. Songül'ün bana ayran getirmek için hareketlendiğini tahmin ediyorum. Durduruyorum onu, çok içtim, deyip teşekkür ediyorum. Karpuz dilimlemeyi öneriyor, bunu da reddediyorum. Sık geldiğim yer değil, şaşkınlıklarını fark ediyorum. Gazyağlı çakmağımı cebimden çıkarıyorum, İdris'e gösteriyorum. Senin yürüdüğün yolda buldum, sen düşürmüşsündür, diye düşündüm. İdris; hayır, diyor, çakmağını gösteriyor, benimki bu. Çakmağımı tekrar cebime koyuyorum. Elimdeki defteri gösteriyor Songül, imtihanlara mı hazırlanıyorsun, diye soruyor. Hikâye yazdığımı söylesem olmazdı. Evet, imtihana hazırlanıyorum, diyorum. Müsaade isteyip kalkıyorum. Akşam yemeğine kalsaydın teklifini, çalışmam gerekir diye geri çeviriyorum.

Eve geçiyorum. Masanın başında, deftere saatlerce boş gözlerle bakıyorum. İdris'i bu uzaklıktan anlatmak zor oluyor. Yarın olmasını beklemekten başka çarem yok.

Harman yerindeki kalabalığın Ardu'nun marifeti olduğunu hemen anlıyorum. Bir türkü, bir masal, üstelik elinde kavalı da varmış, diyor oraya doğru koşuşturan Henna. Henna güzel kadın. Ninemin adını hediye etmesinden belliydi bu kadar güzel olacağı. Yılların ebesi tabii, güzellikte yanılmamıştır. Henna uzaklaşmışken, gelmiyor musun, diye soruyor. Hayır, diyorum, sesli. İdris'i yazacağım, diye ekliyorum, sessiz.

Sabah oluyor. Defterimi, kalemimi alıp kahvehaneye gidiyorum. Kapalı. Çok mu erken, diye bakıyorum güneşe. Güneş tepemde. Roni'yi görüyorum. Roni'nin gözleri yerde, Ardu, diyor, dün son türküsünü söylemiş meğer. Herkes mezarlıkta. Peki ya İdris, diye soruyorum. Anlamıyor, ne olmuş İdris'e, diyor. Nasıl çevireceğimi bilmiyorum lafı. O da çok üzülmüştür şimdi, diyorum.

Mezarlığa doğru yürüyoruz. Üzgün kalabalık dinlerine göre birbirlerinden ayrılmış. Bir İdris bozmuş düzeni. Ardu'nun tabutu başında duruyor. Yanına yaklaşıyorum, elimi koyuyorum omuzuna. Gözlerini bana çeviriyor, ben ölseydim iyiydi, diyor. Omzunu sıkıyorum, deme öyle, diyorum. Tabutu halatlarla mezara indiriyorlar. Üzerine toprak atmak için sıramızı kolluyoruz. İdris küreğine toprak almadan savuruyor mezara doğru, sonrakine veriyor küreği. Yaklaşıp soruyorum bunu. Ben kimim ki Ardu'nun üzerine toprak atacağım, diyor. Deme öyle, diyorum. Kemerimin altına yerleştirdiğim defteri çıkarıyorum. Senin öykünü yazıyorum, diye gösteriyorum. İdris deftere bakıyor, keşke Ardu'yu yazsaydın, ben kimim ki, diyor. Deme öyle, öyle deme İdris sen dünyada hayalini yaşayan tek kişisin.

İpek Kömürcü

Selin Atalay

MODERN TOPLUMUNUN EDEBİYATTAKİ YANSIMASI: **POLİSİYE ROMANLAR VE POLİSİYE ROMANLARDA CİNSİYETÇİLİK**

Tarihsel, toplumsal temeller üzerine kurulan edebiyat, toplumsal olana ayna tutarak, topluma dair olguları anlamlandırmamızı sağlar. İnsan, toplumsal var oluşuna ilişkin birçok soruyu edebi eserler yoluyla ortaya koyarken bu sorular kendilerini, farklı türlerde, farklı hikâyelerde, yazarın ve okuyucunun esere ilişkin serüvenlerinde gösterir. Batı dünyasında "Aydınlanma" sonrası, modern toplumun inşa sürecinde ortaya çıkan popüler edebiyatın bir türü olarak ele alınan polisiye romanlar da modern insanın anlam dünyasına ilişkin ipuçlarını içinde taşımaktadır.

Bu yeni toplumsal düzende, bilim ve teknolojinin gelişmesi sonucu ortaya çıkan edinimler, akılsal olana, rasyonel olana büyük bir önem atfedilmesini getirmiştir. Akıl (ruh) ve beden karşıtlığı içinde akıl, birçok sorunun cevabına ulaşmada yegâne yol olarak görülmüş; rasyonel akıl yürütme toplumsal düzenin temeline yerleşmiştir. Modern toplum akılsal temellere dayanan bir hukuk sistemini inşa etmiş, suçun tanımı değişmiş, ceza pratikleri bu temelde değişim göstermiştir. Suç, rasyonel toplumsal düzenin temellerini sarsan, irrasyonel bir oluşum olarak görülmüş, bireysel patolojilere bağlanmış, ceza da bir teknisyenler ordusu tarafından uygulanır hâle gelmiştir.

Bir yandan Batılı modern insan kendini birçok farklı kişiyle birlikte doğadan kopuk bir yaşam sürdüğü büyük kentlerde bulmuş, diğer yandan kent yaşamı geleneksel toplumun zincirlerinden kopuşu simgelemiştir. Kentte birçok farklı 'yabancı' ile karşılaşan insan, bu yabancılık deneyimi temelinde güven duygusunu sorunsallaştırmış; kişiler birincil çevrelerinin dışına çıkmış, yaşam daha çok bireysellik üzerine kurulur duruma gelmiştir. Bu bireysellik temelinde, irrasyonel olana çözüm arayan, suçun cezasız kalmamasını sağlayarak toplumsal düzeni yeniden inşa eden bir kahramanın edebiyat sahnesine çıktığı görülmektedir. Bu kahraman polisiye romanın merkezindeki dedektiftir.

Polisiye türünün ilk örneği olarak ele alınan eser Edgar Allan Poe tarafından 1841 yılında yayımlanan *The Murders in the Rue Morgue*'dur (*Morgue Sokağı Cinayeti*). Poe, türün temel özelliklerini belirleyen yazar olarak ele alınmaktadır. Polisiyenin geniş bir okuyucu kitlesi bulmasını sağlayan, Sherlock Holmes kahramanının yaratıcısı yazar Arthur Conan Doyle'ın ilk romanı *A Study in Scarlet* (*Kızıl Soruşturma/ Dosya*) ise 1887 yılında yayımlanmıştır. Türün altın çağı olarak ele alınan Birinci ve İkinci Dünya Savaşları arasındaki dönemde İngiltere'de yayımlanan, Agatha Christie, Dorothy Sayers gibi yazarların eserleri günümüzde klasik polisiye türünün ürünleri olarak ele alınmaktadır. Amerika'da ise 1860'lı yıllarda ortaya çıkan ve özellikle Nick Carter karakteri ile popülerlik kazanan 'on sentlik öykü' türünde merkezdeki dedektifin kentli İngiliz centilmenin ve kovboyun birleşiminden ortaya çıktığı görülür. ABD'de 1920'lerde ortaya çıkan "sert dedektif" (hard-boiled) alt türünde ise düşünsel mücadeleye silahın dâhil olduğu görülmektedir. Bu temelde polisiye türünün farklı coğrafyalarda farklı kültürler temelinde şekillenmesi söz konusudur.

Polisiye romanlar, kültürel anlamda farklılaşabilse de, türün klasik eserlerinin temelinde bir formülün yer aldığı görülmektedir. Tür genel anlamda bir muamma, bir bulmaca üzerine kurulur. Hikâye, çoğunlukla cinayet temelinde ortaya çıkan bir suçun işlenmesi ile başlar; merkezdeki kahraman birey -polis, dedektif- akılsal çözümleme yoluyla, bu suçu işleyebilecek şüpheliler üzerine bir soruşturma yürütür. Okuyucunun da bu temelde soruşturma sürecinin bir parçası olması, kahraman ile özdeşim kurması ve ipuçları temelinde zihinsel bir sorgulama gerçekleştirmesi söz konusudur. Kurgu, okuyucunun gerçek suçluyu, romanın kahramanından önce bulmasını engelleyecek şekilde oluşturulur. Hikâye, bir nevi hayatın tekdüzeliğinden kurtuluş niteliğinde okuyucuya, kendi güvenli ortamında bir gerilim yaşama ve hikâyenin çözüme ulaşması ile de rahatlama fırsatı sağlar.

Olay örgüsü bir neden sonuç ilişkisi temelinde tersten başlamakta, öncelikle sonuç verilmekte, sonrasında nedenler ele alınmaktadır. Burada önemli bir nokta, sonuç dediğimiz cinayetin kim tarafından neden işlendiği üzerinde durulmasıdır. Kurbanın hikâyede, sadece bir inceleme nesnesi olarak ele alınması ve ikincil bir konumda yer alması söz konusudur. Cinayet, hırs, kıskançlık, intikam gibi temel duygusal nedenlere indirgenirken suç, bir anlamda toplumsal temellerinden yalıtılmakta, suçlunun bulunması süreci merkeze alınmaktadır. Suçlunun bulunması, toplumsal düzenin yeniden kurulması anlamına gelmekte, düzen ise sorgulama dışında bırakılmaktadır.

Kahraman genellikle, toplumdan kopuk bir konumda yer alır, gözlem ve ampirik bilginin ışığında rasyonel bir akıl yürütme gerçekleştirir. Burada, herkesin cinayet işleyebileceği ve toplumun rasyonel temellerini sarsabileceği düşüncesi temelinde bireyin, toplumsal bağlarından kurtularak güven duygusunu göz ardı ederek daha doğru kararlar vereceği fikri verilmektedir. Akılsal mücadelenin cevap bulamadığı varoluşa ilişkin temel bir sorgulama ise polisiye romanlarda şekil değiştirir. Ölüm polisiye romanlarda açıklanabilir bir şeydir. Sonucunda ortaya çıkan trajedi ve yıkıma dair sorgulamalar yerine, nedenleri araştırılan ölüm, anlaşılabilir bir durummuşçasına 'evcilleştirilir'.

Bilim ve aklın yükselişi temelinde ortaya çıkan yeni kent toplumunda bireyin varoluş sorunu; rasyonel düşüncenin üstünlüğü, kahraman bireyin toplumsal düzenin kurulmasındaki rolü ve evcilleştirilmiş ölüm tezahürleriyle polisiye romanın temellerini oluşturmaktadır. Toplumsal anlamda sembolik kötülük polisiye romanlarda her zaman cezalandırılır. Bu çerçevede polisiye hikâyenin 'akıl-beden', 'iyi-kötü', 'doğru-yanlış', 'kahraman-suçlu' ve 'erkek-kadın' şeklindeki temel ikilikler/karşıtlıklar üzerine kurulduğu görülür. Bu karşıtlıkların tümü polisiye romanın merkezindeki cinsiyetçi kurguda birleşmektedir.

Polisiye Romanlarda Cinsiyetçilik

Kadınlık ve erkeklik birçok toplumsal alanda kurgulanan kimliklerdir. Biyolojik ayrımların ötesinde kişiler, kadın ve erkek olmayı öğrenirler. Simone de Beauvoir "Kadın doğulmaz, kadın olunur," derken toplumsal cinsiyetin bir inşa süreci sonucunda edinildiğine işaret etmektedir. Bu çerçevede, kadınlık ve erkekliğe dair özellikler toplumsal olarak belirlenmektedir. Batı toplumunun edebi ürünü olan klasik polisiye romanlar, toplumsal düzenin yeniden inşa edildiği cinsiyetçi bir tür olarak ele alınmaktadır. Feminist edebiyat eleştirisi, polisiye romanları bu anlamda eril bir yazın olarak ele alır.

Kadının doğaya, bedene indirgendiği, erkeğin ise aklın temsilcisi konumunda olduğu bir cinsiyet kurgusu üzerinden polisiye romanlarda genel anlamda kurban bedeni, edilgenliği ile kadınlığı sembolize ederken dedektif konumu, akılsal mücadele ve toplumsal düzenin yeniden kurulmasını sağlarken etkin konumdaki erkekliği temsil eder. Türe içkin cinsiyetçi kurgu, biyolojik cinsiyetten bağımsız bir şekilde gerçekleşir. Örnek olarak Sherlock Holmes ve yardımcısı Watson ele alındığında, Watson cinayete ilişkin detaylarda kaybolurken Sherlock Holmes'un bu detayları birer ipucu olarak değerlendirebilmekte olduğu görülür. Bu, merkezdeki kahraman olan Holmes'un erkekliği, Watson'ın ise kadınlık konumunu temsil ettiğini göstermektedir.

Dedektifin kadın olması durumunda ise 'kadınsılığın' geri planda bırakılması kurgunun temelinde yer alır. Türün 'altın çağı' olarak ele alınan döneminin yazarlarından Agatha Christie'nin dedektifi Miss Marple ve Gladys Mitchell'in dedektifi Mrs. Beatrice Bradley yaşlı kadın dedektifler iken bu romanlarda cinayet kurbanları çekici genç kadınlardır. Burada kadının, rasyonel çıkarımlar yapması, bilge konumuna geçmesinin ancak yaşlanması ve fiziksel anlamda kadınsı özelliklerini geride bırakması ile mümkün olması söz konusudur. Çekici kadın ise temelde 'erkeği' akıl yolundan çıkaran özellikleri ile kurban konumunda yer almaktadır. Günümüze gelirken klasik polisiye türünün temel özelliklerini taşıyan eserlerde kadın dedektifler daha fazla yer bulmaktadır fakat türün temelindeki cinsiyetçi kurgunun bu eserlere de taşındığı görülmektedir.

Klasik polisiye türünde, kahraman dedektifin toplumdan soyutlanmış bir karakter olarak kurgulanması söz konusu iken kadın dedektifler toplumun içinden karakterler olarak çizilmektedir. Burada kadın, ancak toplumsal konumu üzerinden bilgiye erişebilen bir varlık, erkek ise tam anlamıyla bir birey, toplumun üstüne çıkabilen salt 'akıl' olarak kurgulanmaktadır. Günümüzün popüler ürünlerinden Janet Evanovich'in kahramanı ödül avcısı Stephanie Plum bu çizgide bir karakterdir. Ailesi ile birlikte yaşayan Plum'ın sosyal bağlantıları yoluyla birçok ipucunu elde ettiği ayrıca kilo verememek, yemek yapamamak gibi sorunlarını sıklıkla dile getirdiği görülür. Burada 'kadınsı' denilebilecek bir kahraman kurgusunun söz konusu olduğu belirtilse de, bu kadının kendine güven konusunda yaşadığı sorunların ev içi rolleri ve fiziksel görünümüne dair kaygıları temelinde gerçekleşmesi söz konusudur.

Kadın dedektifler söz konusu olduğunda, merkezdeki kahraman daha kırılgan bir temelde kurgulanmaktadır. Örnek olarak Thomas Harris'in romanı *Silence of the Lambs* (*Kuzuların Sessizliği*) ve Patricia Cornwell'in romanı *Postmortem*'de (*Otopsi*) kadın olan dedektifler katilin ulaşmaya çalıştığı nihai hedeflerdir. Erkek olan katil bir anlamda kurgu düzeyinde kendisine rakip olan kadını hedef almaktadır. *Postmortem* (2010) romanında katilin işlediği cinayetlerin nedenini anlamaya çalışan dedektifler şöyle bir akıl yürütmeye gitmektedirler:

> ***"Neden o diye sordum. Dünyadaki bir sürü kadın içinden neden o? Görüntüsünden dolayı mı?" Hâlâ düşünüyordu. "Belki. Ama belki de tavırlarından dolayıdır. O çalışan bir kadın. Gayet güzel bir evi, yani iyi bir kazancı var. Bazen kariyer kadınları kibirli oluyor. Belki bana olan davranışlarından hoşlanmamışımdır. Belki erkekliğime saldırı olarak görmüşümdür."***

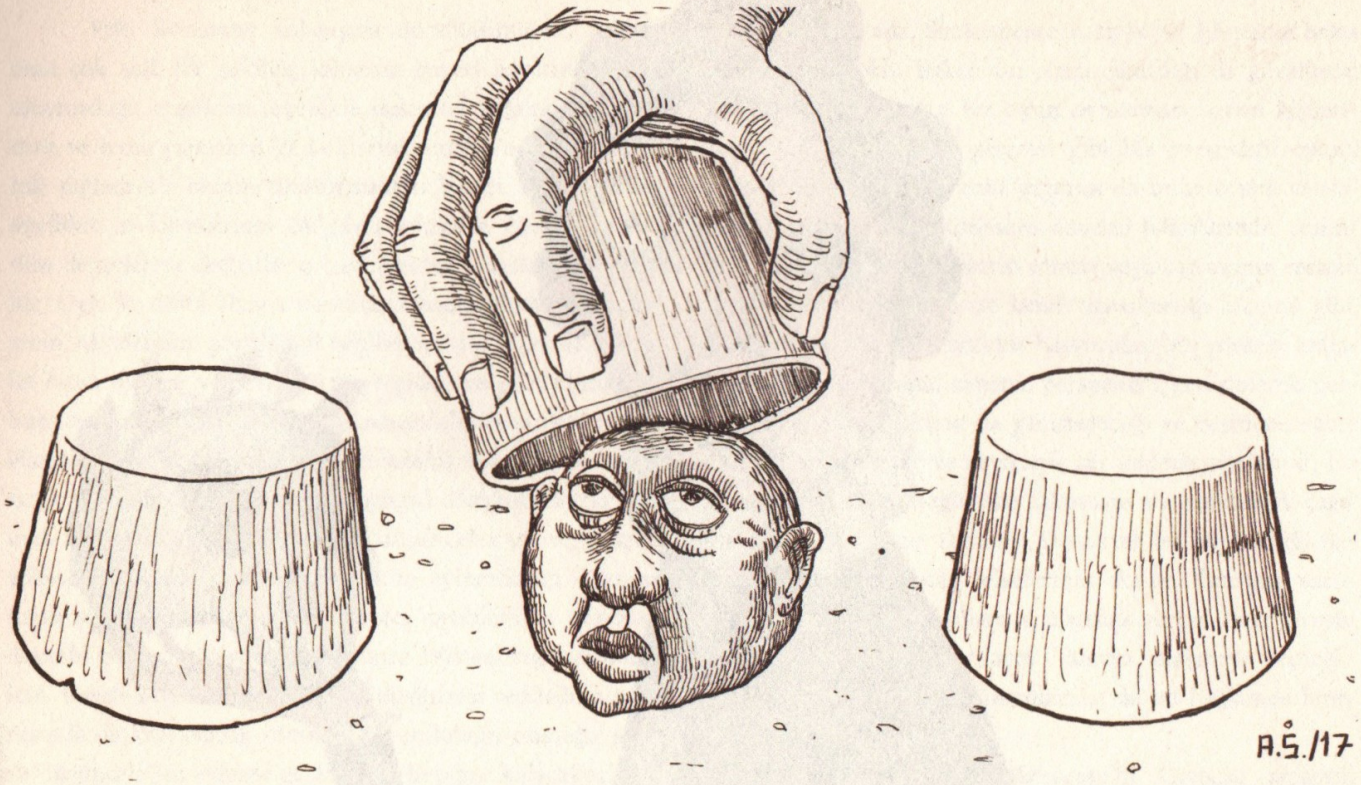
Cinayetin nedenlerine ilişkin sorgulama belirli bir kadınlık ve erkeklik anlayışı temelinde şekillenmektedir.

İpuçlarını değerlendirme sürecinde, kadınların doğa, erkeklerin akıl ile özdeşleştirilmesi temeline ilişkin bir başka durum daha ortaya çıkmaktadır. Kadınların ipuçlarını değerlendirmede erkeklerden farklı bir yöntem benimsemesi söz konusudur: İçgüdü. İngiltere'de son dönemde geniş bir okuyucu kitlesine ulaşmış Ian Rankin'in Dedektif Rebus serisinin romanlarından *Knots and Crosses*'ta (2005), Rebus kendisinden daha kıdemli bir kadın dedektif ile sevgili olur. Kadın dedektifin, Rebus'un temizlik, bulaşık gibi ev içi hizmetlerini yerine getirdiği görülürken cinayete ilişkin yaptığı bir değerlendirme şöyledir:

> ***"Dinle John. Ben bir bağlantı olduğunu düşünüyo rum. Buna ister kadınsal içgüdü de, ister dedektif 'burnu'; ama beni ciddiye al."***

Kurgusal düzeyde ciddiye alınmak isteyen kadın sezgisel olana, 'kadınsı içgüdü'ye vurgu yapmaktadır.

Klasik polisiye türünün, aklı temsil eden, kötülüğe karşı savaşan ve toplumsal düzeni yeniden inşa eden etkin bir 'birey' üzerine kurulduğu; bu bireyin biyolojik cinsiyetten bağımsız bir şekilde, toplumsal cinsiyet temelinde bir 'erkek' olduğu görülmektedir. Kadınların bu eril türün kahramanı olması, geçmişte daha çok bilge yaşlı kadın imgesi temelinde gerçekleşirken günümüzde bu kahramanın toplumdan soyutlanmış bir erkeklik konumu karşısında, toplumsal ilişkileri ve kadınsı içgüdüleri yoluyla var olduğu görülmektedir. Kariyer kadını imgesi ise katilin hedefine konularak bu kadının her an kurgusal düzlemde kurban konumuna geçebilmesi söz konusu olmaktadır. Toplumun aynası konumundaki edebiyat, modern toplumun bir yansıması niteliğindeki polisiye romanlarda bize böylesi bir cinsiyet kurgusu sunmaktadır.

Abdullah Sarışen

İpek Atcan

KATİL KİM?

Filmlerde, dizlerde ve romanlarda katilin kim olduğunu öğrenebilmek için hep 'son'u bekledik. Bazen bu sorunun cevabını öğrenebilmek için saatlerimizi, bazen ise aylarımızı harcadık. Sahi katil kimdi? Her biri masum gözükenlerden hangisiydi? Kimseye kondurulamıyordu ama illaki biriydi. Ortada bir katilin olduğuna şüphe bırakmayacak bir şey vardı: Ölüm.

Bazen hayatımızdaki katilleri düşünmekten kendimi alamıyorum. Karşıdaki kafenin sahibi, tatlı bakkal amca, en yakın arkadaş, otopark görevlisi, her sabah işe giderken başınla selam verdiğin ama adını bilmediğin o mahalleli, annen, baban, sevgilin, kendin...

Hepimiz birer katiliz işte. Çok da düşünmeye gerek yok aslında ***"Katil kim?"*** diye. Her gün birilerini öldürüyoruz. Bazen öldürmek istediğimiz için, bazen öldürmemiz gerektiği için. Bazen üstüne düşünerek, bazen hiç düşünmeden. Tetiği çekiyoruz ve bom! Bazen, ***"Sahi kaç leşin var?"*** diye sormak istiyorum karşımdakine.

Kaç kişiyi öldürdün?

Neden öldürdün?

Sonra bir bakıyorum yanımda oturan birinin gözlerinden yaşlar süzülüyor. Elleri, dudakları titriyor. Başlıyorum kafamdan senaryolar yazmaya. Merak ediyorum katil mi? İzliyorum biraz, tahmin etmeye çalışıyorum. O kadar hüzünlü gözüküyor ki katil olma ihtimalini düşük görüyorum. Katil olsa daha güçlü gözükeceğini var sayıyorum çünkü. Bu sefer katilin kim olduğunu düşünmeye başlıyorum. Acaba patronu mu? Belki de işten atıldı? Babası? Arkadaşı? Sakinleşiyor o sırada. Bu sefer yüzünde garip bir tebessüm beliriyor. Yok yok kesin katil. Bu tebessümün başka bir açıklaması olamaz.

Kimi öldürdü acaba? Sevgilisini? Kuzenini? Cevabı öğrenmek için filmin sonunu bekleyen meraklı bir izleyici gibi izlemeye devam ediyorum o kişiyi. Tebessüm yerini yine gözyaşlarına bırakınca, o uyuz eden senaryolardan biri hissini vermeye başlıyor. O ***"E bir öyle bir böyle, ne anlatıyor bu film, nereye bağlanacak yani şimdi?"*** hisli olanlardan. Göz göze gelmekten korkuyorum. Sorsam terslenir miyim? Belki ***"İyi misiniz?"*** diye konuya girebilirim diye düşünüyorum. Ama kafamdaki katil hikâyesinden bahsetmemeliyim muhtemelen deli olduğumu düşünür. Bir kahve istiyor. Ben de bir kahve istiyorum ve tüm cesaretimi toplayıp soruyorum:

"İyi misiniz?"

Gözyaşlarına boğuluyor ***"Ölüm gibi bir şey,"*** diyor.

Susuyorum.

Filmin sonunu öğreniyorum.

Bu filmi hiç sevmiyorum.

Eren Caner Polat

Oğuz Kaan Boğa

RÖNESANS İNSANI VE HAMLET ÜZERİNE

Hamlet, Rönesans insanı ve bakış açısını en iyi şekilde yansıtan oyunlardan birisi. Özellikle, Prens Hamlet'in kararsızlıkları, uzun soliloglarla tezahür eden iç dünyasıyla ve toplumla olan çatışması bunun belki de en açık örneği. Bu dünya görüşünün, özellikle 17. yüzyılda Kartezyen felsefeyle olan bağı o kadar bütünleyici ki Shakespeare'in de bu bakışa katkısını azımsamak güç. Rönesans dönemi için antikiteye dönüş tabiri sıklıkla kullanılır fakat bu sanatta ve edebiyatta yapısal olarak o dönemi taklit etmekten çok, fikir ve düşünce anlamında bir geriye dönüştür. Elbette bu durumu şöyle anlayabiliriz: Mitoslar, bir toplumun evreni anlayışına ışık tutuyorsa, Hamlet de bir bağlamda, Rönesans insanının tipik özelliklerini üzerinde taşır. Örneğin, sarayda elinde kitapla geziyor olması gibi, us'u (ration) ön plana çıkaran bir karakter. Hamlet'e karakter dememiz doğru olacaktır çünkü bilindiği üzere Shakespeare'i Shakespeare yapan Aristoteles'in üç birlik kuralını (bk. Poetika, Aristoteles) yıkması ve Antik Yunan tragedyasında gördüğümüz kahramanların dışında karakterler yaratmasıydı. Yapısal olarak da bu fark açıkça görülür. Örneğin, Hamlet'te asıl hikâyenin paralelinde başka bir hikâye de gelişir ve başlangıçta yıkılan düzen oyunun sonunda hikâyelerin birbirini tamamlamasıyla farklı bir düzen oluşturacaktır.

"Her şeyi gören göz, kendini göremez."
John Locke

Öteki taraftan, tragedyalarda gördüğümüz kahramanlar soylu kişilerdir, süslü konuşurlar lakin Hamlet'in aksine psikolojik boyutları eksiktir ve iki boyutlulardır. Aslında bir bağlamda, her koşulda erdemli olup en doğrusunu yapmakla mükelleftirler ve Shakespeare'in oyunlarının aksine kadercilik (fatalité) daha baskın bir rol oynar. Özünde bir bakıma ibret hikâyelerini andırır ve alt metinlerinde "kendini bil", "ölçünü bil" gibi anlatımlarla doludur. Shakespeare'in oyunlarında ise yazgıcılıktan çok ilahi adalet temasının baskın oluşu görünüyor.

Peki Rönesans anlayışına döndüğümüzde, aslında olan çok açık bir şekilde, kilisenin beşeri hayatın önünde oluşturduğu engelden, özellikle düşünsel anlamda, kurtulmak ve bunu yaparken de köklerini Antik Yunan'a dayayarak sağlam bir zemin oluşturmaktan ibaret. Bu dönemde özellikle us kavramının ön plana çıkışıyla, hemen hemen tüm değerler ve doğruların sorgulanmaya başlandığı görülür. Öyle ki, hatta absürt olmasına karşın, Hamlet'in babasının hayaletinin görüldüğü söylenmesinin üzerine, Hamlet buna ihtimal vererek görmeye gider ve gördüğünde de buna inanır. Babası ondan intikamını almasını ister. Fakat Hamlet, tipik bir Rönesans insanı olarak bu fikre ne kadar sıcak baksa da, uygun zamanın hangisi olduğuna karar vermek için uzun uzun düşünür. Bu düşünceler seyirciye uzun soliloglar şeklinde yansır. Hamlet'in eylemsizliği o kadar uzun sürer ki, bu artık bir varoluş problemine dönüşür. Aslında babasını kaybettikten sonra Wittenberg'e okumak için dönme niyetindedir fakat bu düşüncesi reddedilir, sonrasında da kral olacak olmanın sorumluluğu ona ağır gelir ve düşüncelerini eyleme geçirmekte hep geç kalacaktır.

"Olmak ya da olmamak
İşte bütün mesele bu!"

Babasından, amcasının onu öldürdüğü ve karısıyla evlendiği gerçeğini öğrendiğinden itibaren, Hamlet sarayda deli rolü yaparak bir süre gerçeğe ulaşmayı dener. Öyle ki bu deli rolü sonunda sevdiği kadın Ophelia'yı gerçekten delirtip intihara sürükleyecektir. Aslında bu noktada, Hamlet'in özünde yaşadığı intihar eğilimi de sadece düşünce boyutunda kalır ve bunu eyleme döken Ophelia olur.

"Ah şu kaskatı beden eriyip çözülseydi,
Bir çiğ damlasına dönseydi keşke!
Ya da, o Ebedi Varlık,
Kendini öldürmeyi yasaklamamış olsaydı insana.
Ah Tanrım!
Öyle sıkıcı, yavan, boş ve yararsız
Geliyor ki her şey bana şu dünyada.
Yazık, ah, çok yazık!"

Kısa süre sonra, Hamlet, hayaletin de doğru söyleyip söylemeyeceğinden emin olamayacağı fikrine kapılır ve kesin bir bilgiye ulaşmadan eyleme geçemeyeceğini kendine telkin eder. Sonrasında amcası Cladius'un gerçekten bu cinayeti işleyip işlemediğini öğrenmek için tiyatro oyuncularıyla, babasının anlattığı hikâyeye benzer bir oyun hazırlar ve bunu sarayda oynatır (Fare Kapanı, Gonzago'nun Oyunu). Bunun üzerine amcasının suçluluk duygusuyla telaşa kapıldığını görür ve hayaletin anlattığı hikâyenin gerçekliği konusunda şüphesi kalmaz. Ama yine de harekete geçme konusunda sıkıntılar yaşayacaktır.

Bu noktada, Shakespeare'in, tipik bir Rönesans bakış açısı olarak çoklu bakışı ön plana çıkardığı da görülüyor. Oyunun içinde başka bir oyun oynanması, oyun kişilerinin seyirci konumuna geçmesi gibi bir perspektif oyunu yapılır. Hamlet'in deli rolü yapması da buna örnek verilebilir. Benzer olarak, Rönesans dönemi tablolarında, resimlerin içinde başka resimlerin olması veya sanatçının resmin içinde ayna kullanması ve kendi yansımasını çizmesi gibi, Rönesans döneminde sıklıkla başvurulan bir yöntem kullanılır. Aslında burada, sanatçı, perspektifi genişleterek nesneye veya olaya bakışın da genişleyeceği ve çeşitleneceğine dair bir sinyal verir ve seyirciyle bir özdeşleşme kurar. En nihayetinde felsefi bağlamda, Rönesans bir şüphecilik çağıdır. Kısa bir zaman zarfında Descartes bu şüpheciliği ileriye götürerek Ortaçağ felsefesinin aksine, Tanrının varlığından insanın varlığı bilgisine ulaşmak yerine, önce bireyin ('Ben'in) varlığını kanıtlayıp Tanrıya ulaşmayı seçecektir. Nitekim, Rönesans hümanizması da bu bağlamda birey merkezcidir.

Öteki taraftan, Shakespeare'in Ortaçağ alegorik eserlerinden etkilendiği de görülüyor. Değişimin durdurulamazlığı, insanın kusurlu oluşu ve mükemmeliyetçiliğin nafileliği gibi temalar ön plana çıkar. Bir bağlamda da Ortaçağ'ın tam zıttıdır; zira Ortaçağ'da sanat ile zanaat arasındaki farkın belirsizliği, oyunların "Tanrı ilhamıyla" yazılması ve bu anlamda eserlerin anonim olması gibi bir durum söz konusudur.

Shakespeare ise, oyunlarında kendi ismini kullanır ve sanat ile "ölümsüzlüğe kavuşma" duygu durumu ortaya çıkar. Hümanizm, denge, uyum bağlamında Antikiteden beslense bile Shakespeare, çoğu oyununda orta sınıfın ihtiraslarını işler ve bir halk tiyatrosu yaratır.

Tekrar Hamlet'e dönecek olursak edebiyat tarihinde ilk varoluşsal kriz geçiren karakterlerden biri demek pek abartılı olmaz. Uzayıp giden soliloglarıyla iç çatışması çok açık bir şekilde gözler önüne serilir. Sorumluluğu istemez çünkü sorumluluğun ne demek olduğunun çok farkındadır. Aslında bu noktada, kral olmayı istemediği için Cladius'u öldürmeyi sürekli erteler. Çok kitap okumasına rağmen insanlarla kurduğu zayıf ilişkiler ve annesinin aşk ilişkisini bir türlü anlayamaması da aslında bu çatışmayı katmanlandırır. Nitekim, oyun sonunda ölürken ülkeyi düşmana emanet eder.

Shakespeare'in bu çoklu bakışı, insanın özünde yatan ihtirasların çok katmanlılığını gözler önüne serişi, aslında aynı zamanda büyük bir toplum bilimci olduğu hissiyatı da yaratır ki; Shakespeare'i de evrensel ve zamansız kılan en önemli özellik bu olmalıdır.

Sumru Uzun

HİNDİLİ SANDVİÇ: BİR TUTAM YEŞİLLİKLE

Matruşka gibi iç içe geçen katmanları kendine özgü derinlik taşıyan duygularla bir başıma mücadele ediyorum. Etrafıma baktığımda gördüğüm, masanın üzerinde devrilmiş sürahinin yenilgiyi kabul eden görüntüsü, yalnız kalan çatallar, giderek soğuyan ve üzerinde kabuklu bir yağ tabakası oluşan hindinin mahzun bakışları...

Mutfaktaki sandalyede öylece oturup üzerimdeki çiçekli mutfak önlüğüne aldırış etmeden dünyanın durduğunu varsaydığım o anın içindeyim. Evde çıt çıkmıyor. Çünkü benden başka kimse yok. Kıpırtısız otururken tek kaşım havada. Olanları anlamaya çalışıyorum. Louvre Müzesi'nde Leonarda Da Vinci'nin ünlü eseri *Mona Lisa*'nın sırrını çözmeye çalışan bir sanat meraklısı gibi mutfaktaki tablonun içinde bir detay olmaktan oldukça uzağım.

Her şey tam olarak nerede başladı?

Sanırım en başa dönüp bu soruyu cevaplamam gerekiyor. Gürültülü bir anı kalabalığının arasında, az önce hindi servisi yaparken gerilen sinirimden nasibini alan, servis çatalıyla tehdit edilen ve sonrasında evi terk eden kocamı tanıdığım güne rastlıyorum. Evet, başlangıç için ilk adım atıldığına göre gerisi çorap söküğü gibi geliyor.

O yıllarda âşık olmayı bir hüner sanan kalbim sayesinde, okulda tanıdığım benden bir sınıf üstte okuyan şu an eşim olan adamla birbirimize âşık olduk. Hem de nasıl âşık olmak, damdan düşercesine! Geceleri uykumu ihmal edip gündüzleri hülyalı bir halde soluğu onun yanında alıyordum. Elbette, duygularımız karşılıklıydı. Tazeydik, ilkbahar gibi. Renkliydik, bir yaz rüyası gibi. O günlerde yaprak döken sonbahardan ve kurak geçen kış mevsiminden henüz nasibimizi almamıştık.

Okul bittiğinde ani bir kararla evlendik. Hayallerimizi çamaşır iplerine asıp güneşin kavurucu etkisi altında bıraktık. Hâliyle hepsi kavrulup yok oldu. İlk yıllarda çalışmıyor olsam da, mutfağa merak salıp yeni tarifler deniyordum. Eş dosttan olumlu yorumlar alınca mutfakta pişirdiğim yemeklerden bir liste oluşturup beni rahatlatan bu eylemi zamanla işe dönüştürmeyi başardım. Haftada üç gün zencefilli kurabiye, elmalı tarçınlı kek ve profiterol yapmamı isteyen bir kafeteryayla anlaştık. Eve maddi bir katkım olduğu için mutluydum. Eşim de hâlinden memnundu. Onun memnuniyetinin maddiyatla pek ilgisi yoktu sanırım. Tüm enerjimi mutfakta harcadığımdan, eve geldiğinde beni sus pus görmekten keyif alıyor gibi görünüyordu.

Aşkta ilk çatlaklar ne zaman oluşur? İnsanlar birbirini dinlemeyip anlamak için çaba sarf etmediğinde yüreklerinde içinden zehirli bir sarmaşık yeşeren çatlaklar oluşmaya başlar. Yeri, kalbin merkezidir. Ve eğer bir önlem almazsanız çok kısa bir zaman sonra tüm kalbinizi zehirli sarmaşıklar sarar. Sonrasında ne olur? Geride aşka dair bir kırıntı bile bulamazsınız.

Bunun bizim başımıza geleceğini aklımın ucundan bile geçiremezdim. Kabul etmeliyim ki, aşkımızı yaşatan o noktaya belli aralıklarla gurur askerlerini gönderdik. Savaş günlerce sürdü. Günlerin ayları, ayların da uzayıp yılları bulması pek de zor olmadı. Bir kazananı olmayan bu savaşta iki farklı cephedeydik. İçimizde yıkılan aşkı, enkaz altında kalan onlarca güzel anıyı kaybettik. Oysaki biz en çok birbirimizi kaybetmekten korkardık. Ne ara bu denli uzaklaştık birbirimizden? Anımsayamıyorum.

Şimdi mutfakta evin yalnızlığını tek bir nefesle içime çekerken yaşananları değiştiremeyeceğimiz gerçeğinin acısı içimde. Kadersel bir yaklaşımla içimi rahatlatabilirim ama bu doğru olmaz. Nasıl ki tarifte bir malzeme eksik olduğunda yapılan yemek lezzetini kaybediyorsa, insanın kendini kandırması da ruhunun huzurunu kaçırabilir. Kabullenmek zaman alacak biliyorum. Sessizce o zamanın gelmesini diliyorum.

Aysu Bekar

Yemekler gibi hayatın da bir tarifi var mı?

Sanırım yok. Eğer olsaydı bir yerde karşıma çıkardı. Sahi, çıkar mıydı? Çıksa bile ben onun farkında olur muydum? Huzursuz olduğumda sorular biriktiriyorum zihnimde. Daha da karışıyor her şey. Mikser gibi çırpıp karıştırıyorum duygularımla düşüncelerimi. Aralarında kaybetmek istemediklerimi, çok sevdiğim porselen tabaklarda sunuyorum kendime. Sunuyorum da ne oluyor? Hiç! Geriye dönüp baktığımda hatalarımdan ders çıkarmam gerektiğini görüyorum. Bir ilişki iki kişi arasında yaşanıyorsa hatanın tek bir kişi üzerinde olmasını düşünmek asıl hata olur. Ne yazık ki bu yanılgıya ben de düştüm. Hep karşımdakini suçladım. Şimdi bir kaset gibi olanları başa sarıp o sıcak günlere dönmek istiyorum. Yüreğimdeki buz dağı erisin, suları ruhumdaki kurak toprağa can versin. Çok mu şey istiyorum?

Duyguları sarımsaklasak da mı saklasak?

Servis çatalıyla hindiden bir parça alıp ekmeğin arasına koyup hindili sandviçi iştahla ısırıyorum. Ben sandviç yediğimi düşünürken içten içe biriktirdiğim hayal kırıklıklarını, unuttuğum umutlarımı, kaybettiğim aşkımı da yiyorum. Yeniden bir adım atarak içimdeki közü alevlendirmeliyim. Bunu tek başıma yapmak yerine, yılları birlikte geçirdiğimiz eşimle yapmayı diliyorum. Ayaklarıma pranga olan alışkanlıklarımdan da kurtulmalıyım. Işığı hissediyorum, o benim içimde! Her zaman da oradaydı. Sadece ben ışığın altındaki gerçekleri görmezden geliyordum. Artık bazı şeyler değişmeli, ama nasıl?

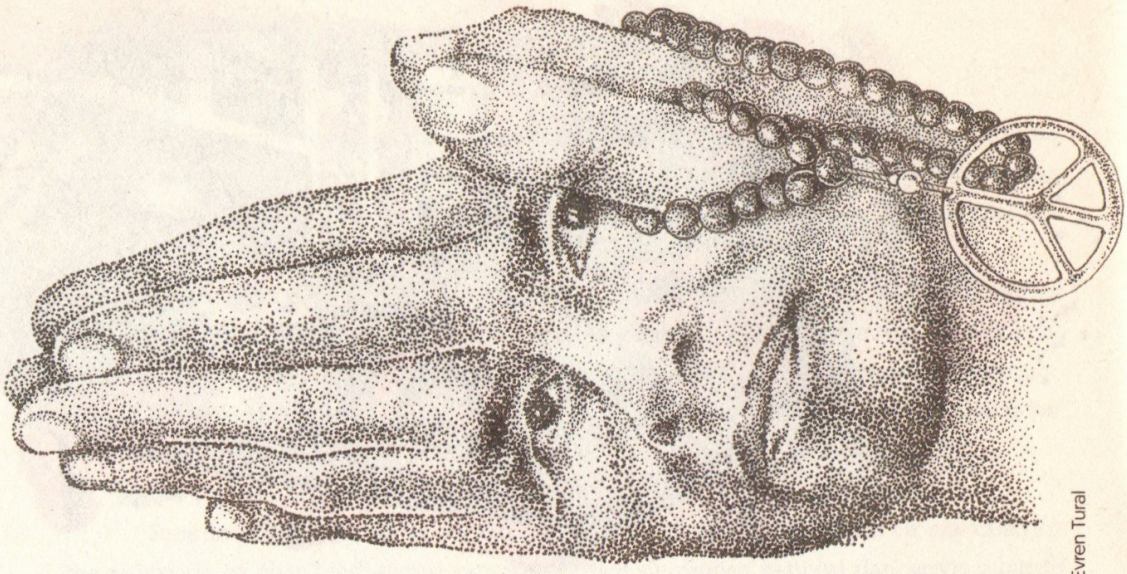
"Yüreğimdeki buz dağı erisin, suları ruhumdaki kurak toprağa can versin. Çok mu şey istiyorum?"

Oturmaktan uyuşan bedenimi hareket ettiriyorum. Sofrayı o hâliyle bırakıp yatak odasına gidiyorum. İçim sıkılıyor. Geceliğimi giyip yatağa uzanıyorum. Uzun zamandır evde hiç yalnız kalmamıştım. Dört duvar arasında biriktirdiğimiz ne varsa, gözlerimi diktiğim tavanda dönmeye başlıyor. Düşüncelerin etkisi daha da artıyor. Yıllardır alıştığım düzene veda edip kendime yeni bir hayat mı kuracağım? Yoksa evliliğim için yeni bir tarif mi yazacağım? Bunlar tek başıma alacağım kararlar değiller. Servis çatalıyla kopardığım sinir telleri yüzünden evi terk eden kocam geri geldiğinde her şeyi konuşmalıyız. Ancak o zaman içim rahat eder.

Uykunun ağır etkisiyle gözlerim kapanırken pencerenin pervazına konan bir kuşun cıvıltılı ötüşünü işitiyorum. Gün ağarıyor. Rüyayla gerçek arasındaki çizgide onu dinlerken bir anlığına mutlu olduğumu hissediyorum. Tıpkı eski günlerdeki gibi...

Eski sahiden eskir mi?

Yorganı üzerime çektiğim sırada evin kapısı açılıyor. Belli ki sakinleşen sadece ben değilim. Yatağın huzur veren rahatlığına kendimi bırakıyorum. İçimizde olup biten ne varsa yarını beklemeli. Su akıyor, elbette yolunu da bulacak! Buna inanıyorum.

Evren Tural

Gizem Demirel

HÂLİNDEN MEMNUN BİR TEBESSÜM

1967 senesinde Martin Luther King, Nobel Barış Ödülü için kurula özel olarak bir mektup yazdı ve *"Onu tanırım, hatta kendisinden arkadaşım diye bahsedebilme ayrıcalığına sahibim. Şahsen bu ödülü Vietnamlı, nazik, inançlı, kültürlü bu Budist rahipten daha fazla hak eden biri olduğunu düşünmüyorum,"* sözleriyle O'nu aday gösterdi.

"35 ülkede sayısız eğitim verdim, gelin görün ki kendi ülkemde kitaplarımın basılması bile yasak."

1926 yılında merkez Vietnam'da doğdu. 6 yaşında Buddha'nın her zamanki gibi hâlinden memnun, tebessüm eden huzurlu bir fotoğrafını görmesiyle içine bir kıvılcım düştü. 16 yaşında Thich Nhat Hanh adını alarak bir Zen manastırında Budizm üzerine kendini geliştirme yoluna girdi. 1949 yılında tam yetkili bir Budist keşişi oldu. Ülkesinin savaş yeri olduğu o uzun yıllar boyunca bastığı toprak, soluduğu hava kan ve acıdan oluşuyordu. Belki de bu onu günümüzün en büyük barış aktivistlerinden biri yaptı. 1950'lerde Hanh savaşın kırıp geçtiği yerlere, çocuklara, ailelere sağlık ve eğitim desteği veren gönüllü bir kuruluşun temelini attı. 1960 senesinde Amerika'ya Princeton Üniversitesine Karşılaştırmalı Din Bölümünde eğitim almaya gitti. Farklı diller öğrenirken farklı dinleri tanıdı. Ülkesindeki iç savaş devam etmekteydi. Güney Vietnam hükümeti Budistleri -taraf tutmuyor olmalarına rağmen- komünizmi destekliyor olmakla suçlayarak kısıtlıyordu. Tüm bu sansür ve engellerden geriye kalan alanlarında Hanh ve arkadaşları savaş karşıtı, barış yanlısı çalışmalar yapmayı sürdürdü. Amerika Vietnam Savaşı'na pek tabi dâhil olmuş, bombalarıyla çocuğu, yaşlısı birçok can almıştı. 1966 yılında Thich Nhat Hanh barış için okyanusları bir kez daha aşarak Amerika'ya Martin Luther King ile bombardımana bir son vermeleri için görüşmeye gitti. Lakin bu defa ülkesine dönemedi çünkü hükümet tarafından girişi yasaklanmıştı.

"35 ülkede sayısız eğitim verdim, gelin görün ki kendi ülkemde kitaplarımın basılması bile yasak," diyen Hanh 2005 senesine kadar doğduğu yere, vatanına gidemedi. Fransa'ya yerleşip kişisel gelişim, huzur ve farkındalıkla ilgili ilk merkezini kurdu, ama hiç durmadı. Dünyanın dört bir yanında eğitimler vermeye devam etti. Bugün 91 yaşında, ciddi sağlık problemleri atlatıp uzun aylar tedavi görse de gözleri hâlâ aynı yargısız, dalgasız ifadede, yüzünde de yaşamaktan ve an'dan memnun sıcak bir tebessüm. Tıpkı ufacık bir çocukken hayran olduğu ve uğrunda tüm hayatını değiştirdiği o fotoğraftaki gibi...

Yolunda yürüdüğü, kendini adadığı Budizm dâhil hiçbir dine, ideolojiye, felsefeye anından keyif almasını engelleyecek gücü vermez, bu alanı tanımaz. Yaşadığı hayat ve tanık olduğu

tarifsiz vahşete rağmen esas olanın her zaman keyif almak olduğunu bilir ve bunu öğretmeye çalışır. Onu anlamaya çalışırken samimi olduğunu hissedersiniz. Hayatı ve öğretileri dürüstçe ve en önemlisi kendine özgü bir biçimde ele alır çünkü. Filtresinden geçirir. Kökleri Budizm'den gelen ama gövdesi, dal ve yaprakları kesinlikle Hanh'dan aldığı su ve güneşle yeşermiş bir ağaca benzer onun çok minik bir kısmına değinebileceğim spiritüel öğretileri.

Ne yapıyorsak yapalım, arabanın patlayan lastiğini değiştiriyor olabiliriz, kitap okuyor veya resim yapıyor da olabiliriz, o an sade ve sadece onu yapıyor olmak ve bundan keyif almaya çalışmak gerekir.

"Bulaşıkları yıkarken ardından içeceğiniz çayı düşünebilir ve böylelikle mümkün olduğu kadar çabuk oturup çayınızı yudumlamak için bulaşıkları ortadan kaldırmaya çalışabilirsiniz. Ancak bu bulaşıkları yıkadığınız sırada yaşamaktan aciz olduğunuz anlamına gelir. Bulaşıkları yıkarken bulaşıkları yıkamak hayatınızdaki en önemli şey olmalıdır."

"Eğer Budizm'in oturma meditasyonunu yapıyorsan ve oturmaktan rahatsızsan öyle oturma," der örneğin bir röportajında. Keyif aldığın bir oturuşu bul ve öyle devam et. Bunun bir savaş olmaması gerekiyor. Çok çaba sarf etmeden gelmesi, mücadele gerektirmeden var olması gerekiyor. Oturma örneğini hayatındaki seni sıkan herhangi bir şeyle değiştirebilirsin. Yapması seni sıkan o şeyi yapman gerekiyorsa ondan nasıl, çok efor sarf etmeden ve kendini yıpratmadan keyif alabileceğini bul. Nelerden ve nasıl keyif aldığını araştır içinde. Sonra yaptığın her şeye, en 'aman öf' işe kadar, hatta özellikle de ona doğru genişletmeyi dene o keyfi. Çünkü tam öyle zamanlarda keyfin içine baka baka kavrayacaksın hayatı, an'ı ve kendini. Hayatla ilgili ne kadar güzel bir o kadar basit bir örnek aslında değil mi? Hiçbir şey olmak ya da yapmak 'zorunda' olmama hâli. Safi 'olma' hâli. Nasıl düşer, bu iç rahatlatan, omuzlardaki yükü, göğüsteki fili kaldıran Thich Nhat Hahn'ın yaklaşımının iz düşümü bizim gündelik yaşamımıza?

Hoşgörü, önce içeriye sonra dışarıya hoşgörü. Yaptığın/yapamadığın herhangi bir şey için kafanın içindeki çürük dişli, tükürük saçarak konuşan o sesin seni eleştirmesine, yargılamasına, yorum yapmasına kulak asmamayı öğrenmelisin. Şunu aklında tut: O yalan söylüyor. Kötü hissettiren her yargı, her tepki ve aklına gelen her neyse işte o kokuşmuş nefeslinin yalanları. Doğruyu duyduğunda içinde temiz bir his, bir ferahlık ve huzur duyarsın. Kendini ve bir başkasını sevebilmek için bu ferahlığa ihtiyacın var.

"Nasıl seveceğini bilmeden sevmek sevdiğimiz kişiyi yaralar," der Hanh. Bir daha okudun değil mi? Beni annenin seni sevdiği gibi sevme. Beni en yakın arkadaşını sevdiğin gibi de sevme. Beni eski sevgilini sever gibi sevme. Bana bir bak, gözlemle ve unut tüm bildiklerini. Şimdi sıfırdan büyük bir merakla tanı beni. Dikkat et bana. Farklılıklarımı gör, dikenime bak, çiçeğimi kokla, yaralarımı tanı, kabuklarından öp. Parlayan taraflarımı bul. Ancak tüm bunları yaparsan beni nasıl seveceğini bilebilirsin. Onu, bir başkasını. Sıfırdan araştırarak acele etmeden.

Bu acelecilik hâli günümüzde her şeye kolay ulaşıp çabuk tüketmemizden mi sahi? Hanh hepimizin kaçmaya çalıştığı acıları, bastırmaya çabaladığı duyguları olduğunu, bunların hem yaşadığımız anda kalamamamıza, kendimizi bunalmış hissetmemize, hem de her şeyi hızlı tüketmemize sebep olduğunu söyler.

"Çoğu insan kendi kendine kalamaz. Acıları, yasları ve endişeleri vardır. Bunların üzerini örtmek için okur, dinler ya da izlerler."

Sosyal medyada farkında olmadan çok uzun zaman geçirmemiz bu cümlenin şimdi'ye uyarlanmış en basit örneği olabilir.

Bu şekilde, kaçarak duygularımızın kurbanı oluruz. Biz kaçtıkça hayatımızdan "nasıl geçti anlamadım" dediğimiz yıllar da kaçar. Kendi kendimize kalabilmeyi öğrenmemiz lazım. Hiçbir şey yapmadan, hissettiğim neyse ona izin vererek ve sakince nefes alarak.

"Nefes alıyorum, bedenimi ve zihnimi sakinleştiriyorum. Nefes veriyorum, gülümsüyorum. Şu an'ın içinde yaşarken biliyorum ki tek sahip olduğum an bu an."

Thich Nhat Hanh'ın üzerinde oldukça durduğu, bizi korkuların ve üzüntünün üzerine çıkarıp hayatımızı değiştirebilecek bir pratikle bitirmek istiyorum: Derinlemesine bakmak.

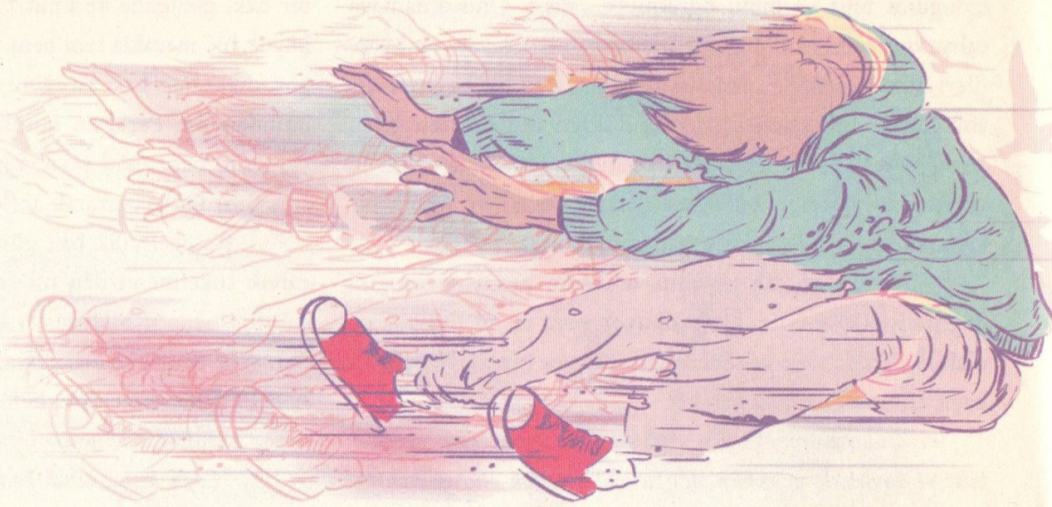
"Bir buluta baktığınızda bulutun var olduğunu düşünürsünüz. Daha sonra bulut yağmur olup yağdığında artık bulutu göremez olursunuz ve bulutun orda olmadığını söylersiniz, var olmadığını düşünürsünüz. Oysa derinlemesine bakarsanız, yağmurda bulutu görebilirsiniz. İşte bu yüzden bir bulutun ölmesi imkânsızdır. Bulut yağmur, kar veya buz olabilir, fakat bulut bir hiç hâlini alamaz."

...

"Bu yüzden ölüm kavramı gerçekliğe uygulanamaz. Buddha ölmedi, sadece sangasıyla (öğrenciler, topluluk), dharmasıyla (oluşturulan felsefe) varlığını sürdürüyor. Ona şu an burada dokunabilirsiniz."

Zihninde veya kalbinde minicik bir yere bile dokunduysa bu yazı, ve sen o yeri keşfetmek, derinleştirmek istersen Thich Nhat Hanh'ın *Farkındalığın Mucizesi* ve *Tadını Çıkar* adlı kitaplarını okuyabilirsin.

Keyifle...

Cansu Cindoruk Ayhan

BARGİLYA

Patlak farların bir yanıp bir sönerken Bargilya'ya doğru yol alıyordun.

Tarifsiz bir güzelliğin orta yerinde, içini huzurla doldurmak istiyordun.

Öyle hoş bir yerdeydin ki şimdi... Dağların eteklerini süsleyen heybetli ağaçlar, gökyüzündeki bulutlarla dans ediyor; esen rüzgâra kafa tutan martılar, suyun üzerinden hafifçe yükseliyordu. Yılan gibi kıvrılan daracık bir yol, irili ufaklı tepeleri aşarak yuvarlanan ıslak bir ovayı delip geçiyordu.

Öyle bir ovaydı ki bu; bir yanı deniz, bir yanı tuzdu.

Öyle bir yerdi ki bu; bir yanı balıklarla, diğer yanı flamingolarla doluydu.

Şimdi o daracık yolu tırmanıp ovayı ağır ağır terk edecektin. Tepeleri arşınladıkça karşılaştığın manzaraya, her defasında olduğu gibi, hayranlıkla bakacaktın. Sonra arabayı sağa çekip camları indirecektin. Bu kimsesiz köyün bütün fısıltılarını yüreğinle duyabilmek ve tertemiz havayı göğsünün içine çekip saklayabilmek için orada öylece duracaktın. Ardından kontağı kapatıp gözlerini yumacaktın. Sanki orada öylece duran sen değilmişsin gibi, bütün sessizliğinle doğanın büyüsüne karışacaktın. Önce ormanlar seni içine katacak, sonra denizin tuzu yüzünü yalayıp yutacak ve sen yine sen olmaktan çıkacaktın. En sonunda açık camlar da nefes almana yetmeyecekti. Kendini dışarı atacaktın.

"Önce ormanlar seni içine katacak, sonra denizin tuzu yüzünü yalayıp yutacak ve sen yine sen olmaktan çıkacaktın."

Buradan ne zaman geçsen hep böyle olurdu. Önce bu gizemli manzaranın karşısında ürperir, sonra burada kendini bulurdun. Bu kimsesiz köye giden patikaya her saptığında sanki kendi kendine geçmişinle konuşurdun. En nihayetinde, gençliğinin tüm değerli anlarını burada yaşamıştın. İnzivaya çekilmek için zamanında kendine muazzam bir köy bulmuştun.

Öyle eşsiz bir yerdeydin ki şimdi... Burada tek bir gün içinde, binlerce defa güneşi batırırdın. Ayaklarına çarpan suya bakınca kendi yansımanı görür; önce kendi yüzüne, sonra içindeki binlerce güzelliğe dönerdin. Zaman zaman insanlardan, zaman zaman da kendinden kaçmak için buraya uğrardın. Yine, her zaman olduğu gibi, en sonunda bir tek kendini bulurdun.

Buraya ilk kez annenle gelmiştin. Sana köyün dinginliğine nasıl ayak uyduracağını usul usul anlatmıştı. "Sesini, ayağının ucundaki karınca bile duymamalı," demişti. Doğrusu, kendisi de epey suskun bir kadındı. Günler geceleri kovalarken o hep kendi hâlinde, hiç ses çıkarmadan yaşardı. Böyle bir kadının oğlu olmana rağmen, hayat boyu nasıl bu kadar gürültü patırtı

Erişcan Türk

çıkarmıştın? Hem öyle çok gürültü çıkarmıştın ki; kendi sesini bile duyamamıştın. Yıllar böyle geçip gitmiş; amansız bir gecede, dilini yutmuşçasına ansızın susmuştun. Eşin, dostun, her kimin varsa aylarca senin bu sessizliğin yüzünden debelenip durmuştu. Ellerinden bir şey gelmeyeceğini anlayınca onlar da susmuştu. Sen ise çoktan, bir fırtına gibi yollara düşmüş ve kendini yine Bargilya'da bulmuştun. Yol boyunca önce o amansız geceyi; sonra da anneni kaybettikten sonra Bargilya'ya nasıl ayak basacağını düşünüp durmuştun.

Öyle kasvetli bir yerdeydin ki şimdi... Flamingolar bile zaman zaman buradan göçüp gidiyor; balıklar ise avlanıp yem oluyordu. Bazen şu koca deniz bile Bargilya'yı terk etmek istiyor; dalgalar tersine yürüyüp kıyıdan çekiliyordu. Elbette, hiçbir şey eskisi gibi kalmıyordu.

Baki kalan tek şey, sigaranın dumanıydı.

Köyün sessizliğiydi.

Kalbinin orta yerindeki koca yumruydu.

Köyün orta yerindeki terk edilmiş ev bile ufalanarak yok olmuştu.

Sen yine de az nefes alıp gözlerini açınca kontağı tekrar çevirecektin. Ne olursa olsun, Bargilya'yı yapayalnız bırakıp gitmeyecektin. Gökyüzü önce turuncuya çalacak, sonra geceye hazırlanacaktı. Tepeden aşağı doğru lagünü seyredecek, o sırada kendini yokuş aşağı serbest bırakacaktın. Aşağı doğru debelenip düşerken yeşil bahçeli pansiyonu, kıyıya demirlemiş balıkçıları ve sahildeki terk edilmiş bisikletleri düşünecektin. Bir ressamın elinden çıkmış şu büyülü manzaraya son bir kez daha bakacak ve uzakta bir yerlere annenin gölgesinin düştüğünü görecektin.

Sonra biraz daha hızlanacaktın. İnsanın ölürken ne düşünüp hissettiğini hep merak etmiştin. Sen de alaşağı yuvarlanırken kayda değer bir şeyler düşünmeye çalışacaktın. Ancak en nihayetinde, kendini "Denize mi düşsem, yoksa kıyıya mı vursam?" diye sorgularken bulacaktın.

Olmayacaktı. Bu sefer belki de Bargilya bile sana yaramayacaktı.

Öyle ıssız bir yere varacaktın ki şimdi... Ellerin yosunlara dolanacak, bacaklarını çoktan balıklar kemirmeye başlayacaktı. Denizin dibindeki kayalıklara vuracak yüzün, paramparça dağılacak beynin ve yılan gibi kıvrılan köy yolu boyunca uzanmış kan lekelerin gazete manşetlerini süsleyecekti.

Bu işten bir tek şu eşsiz köy sağ salim çıkacaktı.

Sen ise, Bargilya'yı terk etmemiş olmanın verdiği buruk bir sevinçle, önce denizin dibine doğru şişip batacak; sonra ise toprağı boylayacaktın.

Baran Güzel

BADEM

Sokağın ortasında yatan kadının başında bir adam bekliyor. Kadının siyah saçları arasından parke taşlarına sızan kan koyulaşıp kurumuş. Kolları ve bacakları öyle biçimsiz ki, bu hâliyle el yapımı bir bez bebeği andırıyor. Açık gözlerinde korkunç bir resim asılı kalmış. Adamın bakışları belli bir noktaya odaklı değil. Bir Ortaçağ heykeli gibi donuk ve mimiksiz görünüyor. Başında beklediği kadının intihar edeceğini biliyordu ama tahmin etmediği şey bu kadar yüksekten atlayacağıydı belki de. Bir sürü hap içip huzurla, sonsuza dek uyuyabilirdi. Ama o en zor yolu seçti.

Omzumdan sarsıyor Efraim. "Duymuyor musun lan, telefonu açsana artık," diyor. Telefondan yükselen Amy Winehouse şarkısı kulaklarımda uğuldamaya başlıyor.

"Alo," diyorum.

"Çok vaktimiz yok," diyor Nevin. "Şarjım bitmek üzere."

Cesedin başındaki adam apartmana giriyor. Bir köpek ağır ağır yaklaşıyor. Golden cinsi, sevimli bir hayvan. Boynunda lacivert tasma var ama sahibi ortalarda görünmüyor. Bir sürü hayvan sahipsiz kaldı. Bütün kadınlar ölüp gidince bu kadar kedi köpeğe nasıl bakacağız? Dünyayı nasıl ayakta tutacağız? Her şeyin üstesinden gelmeyi öğrenemedik, kadınları binlerce yıldır çalıştırıyoruz, yatmaya, gezegenin olağan seyrindeki akışını izlemeye o kadar alıştık ki, kımıldayacak hâlimiz yok. Einstein arılar olmadan dünyanın üç günde yok olacağını söylüyordu, bakalım kadınlar gittiğinde ne bok yiyeceğiz.

"Neredesin?"

Köpek kadının kanlı başını kokluyor, yamulmuş bedenin etrafında şöyle bir turluyor.

"Bırak şimdi nerede olduğumu, beni dinle. Evime gitmeni istiyorum."

"Şu an evinin önündeyim zaten Nevin. Kapıyı bir adam açtı, kocan sanırım."

Efraim köpeğe "kışt" diyor. Köpek pek umursamayınca ona doğru birkaç adım atıyor. Köpek ağır çekim uzaklaşırken sanki zaman bükülüyor, maddeyi oluşturan bütün unsurlar şekil değiştiriyor.

"Niye gittin evime?"

"Seni son bir kez görmek için."

Adam apartmandan elinde bir kazma bir de kürekle çıkıyor. Efraim bir sigara yakıp yere çömeliyor. Cebinden telefonunu çıkarıp parmağını ekranda gezdirmeye başlıyor.

"Neyse," diyor Nevin. "Söyleyecek bir sürü şeyin vardır eminim. Ama gerçekten şarjım çok az."

Telefondaki sessizlik uzuyor. Adam kazmayla parke taşlarını sökmeye çalışıyor. İçlerinden birini diğerlerinden ayırdığı anda işi kolaylaşıyor. Her taşı tek hamlede zeminden kaldırıyor. Arkeolog titizliğiyle taşlara, taşların dizili olduğu kuma zarar vermeden.

"Dinliyorum Nevin," diyorum.

"Çocuğumu gördün mü?" diye soruyor.

Yeterince parke söktükten sonra kazmayı toprağa saplamaya başlıyor adam. Alnından terler boşalıyor, yüzü kıpkırmızı oluyor. Efraim telefonunu çıkarmış, adamla ilgilenmiyor. Candy Crush oynadığını fark ediyorum. Adam kadın için geniş, karanlık bir mezar kazmaya çalışırken Efraim şekerleri kırmaya çalışıyor. Pijamalı şekerleri birbirine vuruyor.

"İkinizin çocuğu mu o?" diyorum.

"Evet, senin değil çocuk. Bu kadarı çok dramatik olurdu zaten," diyor. Sırtıma bir elma saplanıyor sanki. Karşı apartmanların birinden çığlık sesleri geliyor. Bağırışlar netleşiyor, bir erkeğe ait olduğu anlaşılıyor. Adam, "Dur," diye bağırıyor. "Dur, yapma." Efraim'le ben dönüp

Ezgi Karaata

bakıyoruz ama kazma sallayan adam kafasını bile çevirmiyor. Az sonra otuz kırk metre ötemizde bir kadın daha yere çakılıyor. Pencereye çıkan kişi az önce bağıran adam olmalı. "Neden lan neden?" diyor. Efraim omzumdan çekiştiriyor: "Buradan gitmemiz lazım." Oyunda canı kalmadı, diye düşünüyorum. Tüm haklarını kullandı. Nevin ismimi tekrarlıyor birkaç kez.

"Alo duyuyor musun?"

"Çok kötü şeyler oluyor Nevin, kıyamet kopuyor. Nerdesin, seni görmem lazım."

"Şarjım çok az anlıyor musun? Fazla zamanım kalmadı. Senden hayati bir şey isteyeceğim."

Kalkıp yürümeye başlıyoruz, buradan gitmemiz lazım ama nasıl. Zaman birkaç yerinden bölünüyor, aynı anda birden fazla kıyamet kopuyor. Çığlıklar yükseliyor her taraftan. Tam önümüze bir kadın daha düşüyor. Kadın elli altmış yaşlarında, saçları beyaz saçlarına kırmızılık yayılıyor. Burnundan, ağzından akan kanlar kırış kırış boynuna doğru süzülüyor. İhtiyarların yaşama sıkıca sarıldığı, ölümden kaçtığı günler de geride kaldı. Artık hepsi bu yolda. Biraz ileride birbirine kabaran iki kedi var. Korku dolu gözlerle birbirlerine kenetlenmişler, tetikteler. İkisinden biri hamle yapamadan üstelerine bir kız çocuğu düşüyor. Kedilerden biri kıl payı kurtuluyor, diğerinin ise dokuz canı birden düşen kızın altında kalıyor.

"Alo alo," diye bağırıyor Nevin. Sonra sesi kesiliyor.

Üstümüze kadınlar düşmeye başlıyor. Kaldırımlardan uzak duruyoruz, sokağın ortasından koşar adımlarla oradan uzaklaşmaya çalışıyoruz. Bir sürü erkek sokağa çıkmış, bağıra bağıra ağlıyor. Bazı kadınların başında kimse yok. Onların kocaları, babaları ya da abileri dışarıda olmalı. Gömülmek için daha zamanları var. Bir kadının hâlâ hayatta olduğunu fark ediyorum. Başından hafifçe kan sızıyor ama bilinci yerinde, gözleri açık. Kollarından güç alarak kalkmaya çalışıyor sanki. Yardım edebilir miyim, emin olamıyorum. Kadının atladığı yer çok yüksek değildi muhtemelen. Yine de bir güç, ona ölmesi gerektiğini emretti. Bileklerini kesme seçeneğini göz ardı etti. Ölümünün ihtişamlı olmasını istedi. Düşme hissini gerçekten yaşamak, hayatına son vermeden önce kalbinin sinek kanatları gibi hızla çarpmasını istedi. Yanına yaklaşıyorum.

"Kardeşim bırak şimdi kadını, onun için yapabileceğimiz bir şey yok artık," diyor Efraim.

Kadın dizleri ve elleri üzerinde duruyor, yerden kuvvet alıp ayaklanacak sanki. Yardım isteyen bakışlarına karşı koyamıyorum. Kolundan tutup kaldırmaya yelteniyorum. Eliyle itiyor beni. Gökyüzüne çeviriyor başını. Bulutların beyazına, havanın mavisine, güneşin sarısına son bir kez acıyla bakıyor. Kaldırım taşına kafa atmaya başlıyor. "Dur," diye bağırıyorum. "Dur yapma." Efraim kolumdan tutup uzaklaştırıyor beni. Yere çarpan baştan çıkan tak tak sesleri kulağımda uğulduyor. Efraim kusmaya başlıyor. Kadının kafasından kanlar boşalıyor. Dirsekleri bükülüyor, dizleri son bir kez titriyor ve ölü bedeni yana doğru kıvrılıyor. O yardım isteyen bakışları tanınmaz hâle gelen yüzünün bir köşesinde hâlâ öylece bekliyor. Dümdüz olmuş burnu, içe göçmüş alnı kan ve irin içinde.

Kaldırımlar cesetlerle dolu artık. Kadınlar patır patır dökülüyor, kimi anında can veriyor kimi şoka giriyor oracıkta, ağzından köpükler çıkarıyor. Caddeye çıkıyoruz. Trafik kilit. Arabalar birbirine girmiş, uzaktan acı bir fren sesi geliyor. Sonra ambülans sirenleri. Kornalar kaosu yükseltiyor. Burada da onlarca kadın var. Bazıları kaldırım kenarına park edilmiş arabaların üzerine atlamış. Birçok arabanın tavanı, kaportası çökmüş, ön camları paramparça olmuş.

"Kan kokusunu alıyor musun?" diyorum Efraim'e. Kusmaya başlıyor yine, ağzından yalnızca biraz mide asidi çıkıyor.

Bir binanın üçüncü katında patlama oluyor. Caddeye cam kırıkları, tahta parçaları fırlıyor. Ambülans trafikte sıkışmış. Buraya gelirken bindiğimiz taksi hurdaya dönmüş. Yol kilit. Kıyametin ilk anlarına tanıklık ediyoruz sanki. Uzaklardan bir patlama sesi daha geliyor. Cesetlerin arasından geçmeye çalışırken bir kadının karnına basıyorum yanlışlıkla. Gözlerim kararıyor. Elleriyle başını kapatmış bir çocuk görüyorum. Onun önünde de ölü bir kadın var. Kadının eli çocuğa doğru uzanmış, yamuk bedeni kanlar içinde. Biraz dikkatli bakınca gövdesinin kaldırımdaki demir dubalardan birine saplanmış olduğunu fark ediyorum.

Efraim, "Eve gitmemiz lazım, çıldıracağım yoksa," diyor. Suratı bembeyaz olmuş.

Telefonum çalıyor yine. Nevin.

"Alo," diyorum.

"Her şey berbat oldu," diyor nefes nefese. Bir süre susuyor. "Herkes ölüyor, herkes. Senden son bir şey istemek için aradım. Ne olur son isteğimi yerine getir."

"Nevin," diye bağırıyorum.

"Nevin seni son bir kez görmem lazım, ne olur kendine bir şey yapma."

"Dur bir dinle, gerçekten vaktimiz kalmadı. Bunu hissediyorum. Çocuğumu o adamın elinden kurtarman lazım, Badem'e bakamaz o. Esrarkeşin teki. Ona senin bakmanı istiyorum. Kıyamet koparken senin yanında olmalı."

"Nevin ne olur yapma, dur bir," diyorum.

"Ben de seni son bir kez görmek isterdim," diyor.

Telefon kapanıyor.

Gizem Gündüz

Özgür Zirve

FİLİZLENEN

Doğduğum şehrin sokaklarında yürüyorum. Çocukluğumun dünyası şimdi terk edilmiş bir gezegen, öyle yabancıyım. Yalnızca ağaçlar tanıdık ve samimi. Bir de ayaklarıma dolanan birkaç anı. Onlara da üzülsem mi sevinsem mi bilemiyorum.

Kabuk kabuk kurumuş yaşlı gövdelerine dokuna dokuna yürüyorum ağaçların. Koca bir çınar yolumu kesiyor. Kökleriyle ölü bedenlerden beslenen ve dallarıyla gökyüzünü soluyan bir dev. Kollarını açıyor kocaman, yıllardır görmediği, hasretle beklediği dostunu kucaklar gibi sarılıyor bana. Yanağıma yasladığı kurumuş kabuklar canımı acıtıyor. Ayaklarım, gövdesinin toprağa dokunduğu noktaya çakılı. Kollarımla bedenim arasında yükselen can, canım oluyor. Yavaş, sakin, hareketsiz yaşama katılıyorum. Kanım toprağa akıyor. Aktıkça kalın köklere doğru yol alıyorum. Sonra incelerek derine, daha derine.

Kayalar çıkıyor önüme, delip geçmek için kıl gibi inceliyorum. Binbir çeşit haşerat şaşkın, selam verip geçiyorum. Karanlık, nem gitgide artıyor. Korkuyorum.

Birden kurtuluyorum toprağın yoğunluğundan. Dev gövdeden kalın dallara, onlardan incelerine akıyorum. Sarı-yeşil boğumlardan çıkmaya çalışıyorum. Kör budaklara dayanarak cılız sürgünlerde diriliyorum. Filizlenip yeniliğin rengine boyanıyorum. Bir tomurcuğun patlamasındaki dayanılmaz sancıyı duyuyorum. Katlanmaya çalışıyorum. Etrafa tazeliğin kokusu yayılıyor. Üzerimde gezen kuşlar pisliyor dallarıma, onların neşesine tebessüm ediyorum. İçimdeki kir, pasak, tortu yüzlerce eski yaprakta birikiyor. Onlarla beraber kuruyor ve esen rüzgârda kopup bedenimi terk ediyor. Kuru yapraklar düştükçe hafifliyorum. Kesintisiz varoluşu, süregelen değişimi duyuyor, görüyor, yaşıyorum.

Kapanan gözelerimi açıyorum, bedenimi ağaçtan yavaşça ayırıyorum. Gitmeme izin veriyor. Birkaç adım atıyorum ki başım dönüyor. Kafamın içinde ne varsa katı hâlden sıvı hâle geçiyor gibi. Katılaşmış hislerim, ısınan metal gibi şimdi.

Belki bu yüzden yeniden hissetmeye başlıyorum.

"Filizlenip yeniliğin rengine boyanıyorum. Bir tomurcuğun patlamasındaki dayanılmaz sancıyı duyuyorum. Katlanmaya çalışıyorum."

Ömer Okatali

GÜNCEMİN TARİH/FSİZ SAYFALARI: ÖKSÜZ'ÜN KASABA HALKINA İZAHIDIR

Beni bilmeden önce tüm kadınlar, ben küçücük bir adamdım
Dudaklarımda ağlıyor olmanın hürlüğü
ve saat beş hoşbeşine cezbedişi Necla anacığımın
Terliğimin öteki merhum, ben öksüz, kapı kapı dolaştım
-Pek vakittir seyranım, buralı değilim, yularımdan çeker götürürler-
Bir curcuna laneti ki bu giysilerim üstünde
boğazımdan iki düğüm hiç lokma şenliklerden beridir
Bu nehrin kıyısına birkaç meyve biriktirdim
-biraz kıvama gelse keser yerdik, uzunca soğumuş tadı damağımızda kalırdı,
biz zaten kötü düşünceleri pis bakışları çok dükkân sahibinin kolundaki
o Katalan sevdaları keser keser yerdik, mevsimi geçmiş tadı damağımızda kalırdı-
Başı saman yarısı sunta evler ne güzeldi oysa
içerisinde yarım kalmış yürekleri, top koşturan çocukları saklar gibi
-Bitkin düşünce yanıma gelir,
uzunca soğumuş tadı damağımızda kalan meyvelerden verir misin derlerdi,
ben öksüz, onlara irili ufaklı sepetler paylaşırdım, mutlu olurlardı-

Pencerenin en gidilmez noktalarından bağ bahçe bayır düzlük
köyceğizin ücrasında trampa usulü kepenkli
bakla ve çeşnili meşrubat satıyor örme sandıklarda
Bağlı olduğu barakanın üst iki katında rutubetli tahtalar bekler
-çatısı burma kiremitlerden çatlaklı, haysiyeti kalmamış bir müstakil,
açlıktan kavgalıyım midemle, ben öksüz, çok yalnız, mutsuz,
ayaklarımdan kan sızıyor-
Yuvamda kalmak ister misin dedi tahtakurusu,
tokmağı çevirip içeri girdim, sofraya oturdum
Rüzgârın sağanak hareketlerinden kıyafetlerim yıpranmış, dudaklarım tuzlanmış
(Bana rahmetlinin çediklerini verdi, pantolunu giydirdi
dizine uzatıp saçlarımı taradı-Necla anacığım beni pek sevmişti)

Hangi silüetine gizlenirken yaratılmamış heyecanların,
en çok dokunulmaz denilen kadınlar geliyor aklıma

-o kadın ki kırk katranlık denizlerin gölgesinde,
iri göğüsleriyle burası kadınların kasabasıdır, ben öksüz, cahil, görmemiş,
tanrım, o omuz ki ağlamak için dedim-
Kapısına yosmalar tünemiş tavernanın girişinde kuş kafesi
-ki bilirsin-kurtulmak istersem eğer
bir beş tane kanatlarım çıkar ve başka gökyüzü beklemem mavilikten
-uzaklaşmak cesaret gerektirir

Baskülü yarım yamalak çalışan-fakat dilenmeyi kendine yediremeyen-adamdan
pasajların kenarına işlenmiş şu mor sümbüllü dikenlerin etrafında
yara bere içinde birkaç dal budak
Yani, için değil rağmen sevebilmekten bahsediyorum-onlar, onlar biz bizdik
Çünkü dünya düz deseydik de üzülmezdik, rönesansın suratı beş karış kalırdı,
skolastik bir düşünce olurduk
Bak biz birlikte yaşlansaydık ölemezdik,
teninin kendine has coğrafyasında hapsolurdum
-ki gözlerin hiçbir haritaya eklenmemiştir üstelik-

Beni bilmeden önce tüm kadınlar,
bu nehrin kıyısına birkaç meyve biriktirdim
-biraz kıvama gelse keser yerdik, gelmedi-
(Pek vakittir seyranım, buralı değilim, ben öksüz,
neredeyim bilmem, bulunmak istiyorum)
Yozlaşan duyguların tasdikleyicileri,
yalnızca bir haysiyetsiz bacakların toprağına kök salmak uğruna
göze alınmış daha nice sahtelikler
Nasıl sıcak nasıl yoğun sevişmek isterim bu nehrin kıyısında
-çünkü göğsün altında bir de kalp yatar, asıl ona dokunmak isterim
Ruhumdan kırıntılar bıraktığım yola kargalar tünedi geri dönüşüm yoktur
Siz iyisiniz hoşsunuz aksini düşünmem, pekala
Merak ediyorum kusuruma bakmayınız
Bazı avuçlar sevda kokar, bunu da biliyor musunuz?

Yeliz Akın

Bir Gece, Markoviç

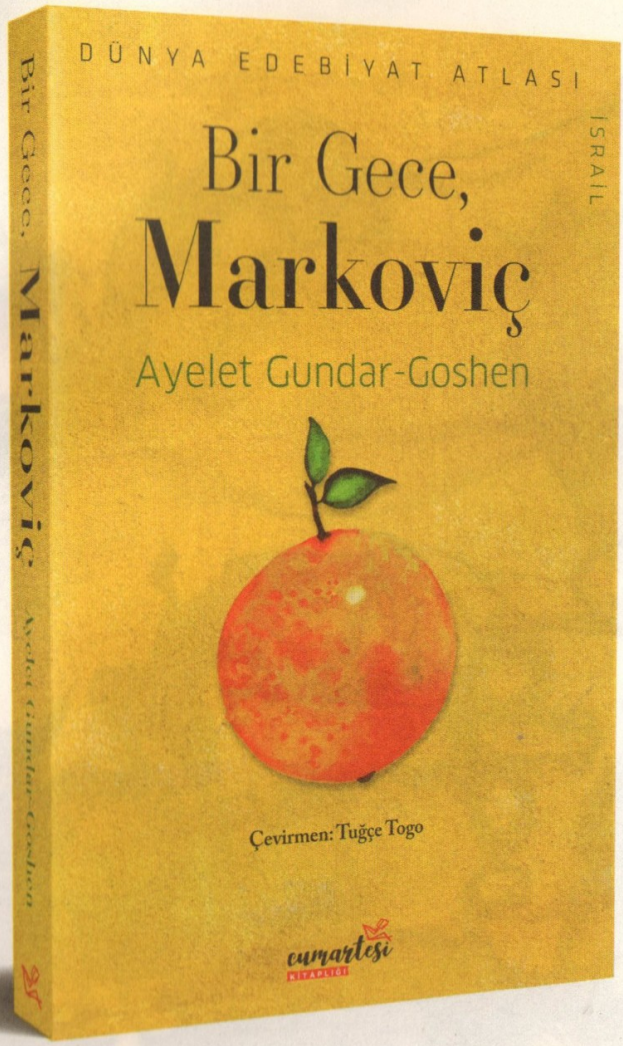
Rahel Mandelboim'in şiir kitabı güney Tel Aviv'deki küçük bir matbaada karton bir kapakla yedi yüz adet basıldı. Yaakov Markoviç trençkotlu adamdan aldığı para dolu zarfı, zor günler için biriktirdiği paradan da biraz ekleyerek matbaa sahibine uzattı. Bella kitabevlerine dağıtılmadan önce yedi yüzü kitabın her birine tek tek dokunup vedalaştı. İki ay sonra tüm umutlar tükendi ve hepsini, çöpe atılmadan önce, bu dükkânlardan tek tek toplamak zorunda kaldılar. Kapağı bile açılmamış tam yedi yüz kopya. Kimse Rahel Mandelboim'in şiir kitabını almamıştı. Kopyaları toplamayı tamamladıkları günün ertesi Yaakov Markoviç tarlada çalışırken evin yanından büyük bir duman yükseldiğini gördü. Çapasını atıp koşmaya başladı. Eve vardığında Bella'yı yanmakta olan kitap yığınının yanında buldu. Karton kapaklı yedi yüz kopyanın sayfalarındaki şiirler siyah bir duman eşliğinde gökyüzüne yükseliyordu. Ateş bir saatten uzun sürdü; Yaakov Markoviç ve Bella bu süre boyunca orada dikilip kağıtların kayboluşunu izlediler. Yaakov Markoviç uzanıp Bella'nın elini tutmak istedi ama elleri yanaklarındaydı, tuzlu gözyaşları yanık, yaralı parmaklarına akıyordu. Ateş söndüğünde Bella eve girdi. Yaakov Markoviç'e tek kelime etmedi. Cızırdayan közün önünde biraz daha durdu. Adeta fısıldıyordu: Karton kapaklı yedi yüz kopya dumanla gökyüzüne yükseldi, yanında o küçük "biz"i de götürerek. Bu birliktelik, büyüttüğün, su verdiğin ve beslediğin, üç ayda tomurcuklanan bu birliktelik alevlere karışıp bir daha dönmemek üzere gitmişti. Yaakov Markoviç eve girdi. Bella mutfak masasında oturuyordu. Ona bakmadı. İkisi de yine yalnızdı.

"

...Böyle insanların hiç yaşlanmayacaklarını düşünebilirsiniz. Hatta böyle isteyebilirsiniz. Zaman soluk ve yıkıcı ellerini uzattığında, hemen mitoloji yetişir imdada ve zamanın yarattığı hasarı önlemeye çalışır. Hayır olamaz, onlar olamaz! Onları yok edemezsiniz. Yaakov Markoviç son nefesine kadar aşkına ve günahına sadık kalacak. Aşk ve günah doğdukları ilk günkü tazeliğini koruyacak. Bella hayatında gördüğü en güzel kadın olmaya devam edecek ve Yaakov Markoviç'e olan öfkesi hiç azalmayacak. Zeev Feinberg ve Sonya yüksek sesle bağırmaya ve hatta daha da yüksek sesle sevmeye devam edecekler. Irgun komutan yardımcısı, günün birinde Irgun komutanı ya da 'emekli komutan yardımcısı' olmayacak, sonsuza kadar komutan yardımcısı kalacak... Her şeye rağmen devam ettiler ve yaşlandılar. Bu hemen olmadı. Asla hemen olmaz ve gücü tam da buradadır.

"

cumartesi
KİTAPLIĞI

DÜNYA EDEBİYAT ATLASI

"Bekle, önce üstündeki şu şeyi çıkarmalıyım."

"Neyi çıkarmalısın?"

"Hüznü."

Bir Gece Morkoviç,
Yazarın insan ilişkilerine dair derin bir kazı çalışması yaptığı ilk romanı.

2012 yılında İsral'de **Sapir** ve 2016 yılında İtalya'da **Adei-Wizo** ödüllerine değer görüldü.

www.cumartesikitapligi.com

cumartesikitap cumartesikitapligi

BAŞKALARININ
GÖZLERİ, BİZİM
ZİNDANLARIMIZ;
BAŞKALARININ
DÜŞÜNCELERİ, BİZİM
KAFESLERİMİZ.
VIRGINIA WOOLF

Zülal Oztürk